

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΞΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΟΝΟΙΑ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΞΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΟΤΩΝ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΟΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΕΒΡΑΒΕΥΘΗ ΥΠΟ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΕΤΟΣ ΕΝΑΤΟΝ
1934

ΕΤΔ της Κ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΤΟΠΩΝΥΜΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

ὑπό

ΚΩΝΣΤ. Δ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ

Καθηγητοῦ τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς Ἰωαννίνων

Τὰ «Ἠπειρωτικά Χρονικά» ἐθεώρησαν καὶ θεωροῦν ὡς ἐν ἐκ τῶν σπουδαιότερων ἀντικειμένων τῆς ἐρεῦνης των καὶ τὰς ἠπειρωτικὰς τοπωνυμίας. Τὴν σημασίαν ταύτην διὰ τὴν ἱστορικὴν, γλωσσικὴν καὶ λοιπὴν μελέτην τῆς Ἠπείρου ἐτόνισα εἰς τὴν πραγματείαν μου «Μικρὰ συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῶν ἠπειρωτικῶν τοπωνυμίων», ἣτις ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ Α' τόμου τῶν «Ἠπειρωτικῶν Χρονικῶν». Διὰ τὴν σημασίαν των ταύτην θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον νὰ ἐγίνετο συλλογὴ ὄλων, εἰ δυνατόν, τῶν ἠπειρωτικῶν τοπωνυμίων — τόσων τῶν γνησίων Ἑλληνικῶν, ὅσον καὶ τῶν ξενικῆς καταγωγῆς. Καθ' ὅσον εἶναι περιττὸν νὰ λεχθῆ, ὅτι ὅσον πληρεστέρα εἶναι ἡ συλλογὴ τοῦ τοπωνυμικοῦ ὕλικου χώρας τινός, τοσοῦτον ἀκριβέστερα θὰ εἶναι καὶ τὰ ἱστορικὰ καὶ τὰ λοιπὰ πορίσματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἠδύνατο νὰ συναχθοῦν ἐκ τῆς μελέτης των. Τὸ καλὸν παράδειγμα, τὸ ὁποῖον ἔδωσαν οἱ κ. κ. Χρ. Σούλης, Κ. Στεργιόπουλος καὶ Παπαχαρίσης μὲ τὰς τοπωνυμικὰς ἐργασίας των, εὐχομαι νὰ ἀκολουθήσουν καὶ ἄλλοι καὶ οὕτω νὰ ἔχωμεν μετ' οὐ πολὺ τὸ πλήρες Τοπωνυμικὸν τῆς Ἠπείρου.

Γ. Ἀναγνωστόπουλος

Κατ' ἐπιθυμίαν τοῦ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἰωαννίνων κ. Σπυρίδωνος Βλάχου περιώδευσα¹ κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κονίτσης μὲ ἀποκλειστικὸν σκοπὸν νὰ καταρτίσω τὸ τοπωνυμικὸν τῆς ἐπαρχίας, διὰ τὴν ὁποῖαν προηγουμένως εἶχον συλλέξει ἱκανὰς πλη-

¹) Κατὰ τὴν περιοδείαν μου μοὶ παρέσχον πλείστας εὐκολίας οἱ κ. κ. Χ. Ῥεμπέλης, Εὐ. Νικολάου, Κ. Παπανικολάου καὶ Θ. Ζώης δημοδιδάσκαλοι, τοὺς ὁποίους θερμῶς εὐχαριστῶ καὶ ἀπὸ τῆς σελίδος ταύτης.

ροφορίας ¹, ἵνα μὴ μεταβαίνων εὐρεθῶ πρὸ τοῦ ὄγκου τοῦ ὑλικοῦ, οἷον πράγματι παρουσιάζει μία τοιαύτη ἀπόπειρα. Ὅτι δὲ εἶναι ἀπαραίτητος ἡ μετάβασις τοῦ ἐρευνητοῦ εἰς τὸν τόπον, ὅπου πρόκειται νὰ συλλεγῇ τὸ ὑλικόν, τοῦτο εἶναι αὐτονόητον ².

Εἶναι δὲ ἡ περιοχή τῆς Κονίτσης σπουδαία ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης. Τμῆμα τῆς Ἠπειροῦ κατ' ἐξοχὴν ὄρεινὸν καὶ φύσει ὄχυρόν κάμνει τὸν ἐπισκέπτην νὰ θαυμάσῃ, εἰς οἷονδῆποτε σημεῖον αὐτοῦ καὶ ἂν εὐρίσκειται, τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς ἀγρίας φύσεως, τὸν προβάλλοντα πρὸ ἑαυτοῦ Σμόλικαν ὑπερήφανον καὶ βαρύν, τὴν ἀτελείωτον σειρὰν τῶν βουνοσειρῶν καὶ τῶν χαραδρῶν καὶ τῶν ῥυάκων, οἱ ὅποιοι χύνουν τὰ ὕδατά των εἰς τὸν Σαραντάπορον, τὸν ὄφιοειδῶς διαρρέοντα ὀλόκληρον τὴν ἐπαρχίαν, καὶ τέλος τὸν ὑψηλὸν καὶ πλουσιώτατον εἰς ὕδατα καὶ βοσκήν Γράμμον, συνεχιζόμενον ὑπὸ τοῦ Γκόλιου καὶ χωρίζοντα τὴν Ἠπειρον ἀπὸ τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τὴν Ἠπειρον. Καὶ διατρέχων κανεὶς τὴν ἐπαρχίαν ἀναπολεῖ τὰς διαδρομὰς τῶν Ῥωμαίων ἐναντίον τῶν βασιλέων τῆς Μακεδονίας καὶ μάλιστα τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Φλαμίνιου καὶ ἀναμιμνήσκειται ὅτι εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἐπανειλημμέναι ἔγιναν κατὰ τὸ παρελθὸν αἱ καταστροφαὶ καὶ ἐπιδρομαί, ὅπως τὸ 168 π. Χ., τὸ 522 μ. Χ., τὸ 904 μ. Χ., τὸ 1147, 1185 καὶ 1458 ἐπὶ τοῦ Γιακούπ-πασᾶ καὶ ἐπαναφέρεται γενικῶς εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἐπισκέπτου ἢ ἀρχαία καὶ μεσαιωνικὴ τῆς ἐπαρχίας ἱστορία. Ἀναπολεῖ ὅμως οὗτος πρὸς τούτοις καὶ τὰς ἀνακριθείας, τὰς ὁποίας διετύπωσεν ὁ Γάλλος λόγιος καὶ ἰατρὸς καὶ πρόξενος ἐν Ἰωαννίνοις Rouqueville.

Οὗτος ἐθεώρησε τὴν ἐπαρχίαν διαμέρισμα κατοικούμενον μόνον ὑπὸ Ἀλβανῶν * καὶ ὡς περιοχὴν, εἰς οὐδὲν χωρίον τῆς ὁποίας ἤκουσε νὰ λα-

¹) Ἀναφέρω τὰ ὀνόματα τῶν δημοδιδασκάλων, οἵτινες μοὶ παρέσχον πληροφορίας: Εὐ. Νικολάου, Ἰ. Γκιώκας, Χ. Ῥεμπέλης, Α. Πρωτοσυγκέλλου, Ἀ. Πριμικύρης, Ν. Μήτσης, Α. Θεμελῆς, Α. Τζιομάκας, Μ. Πετσικόπουλος, Κ. Παπανικολάου, Α. Γκαράνης, Γ. Ἐξαρχόπουλος, Κ. Βασιλᾶς, Σ. Ζωγράφος, Γ. Ἀρχιμανδρέτης, Α. Μαντέλλος, Γ. Ἰατρίδης, Γ. Κρουσιάλλης, Στ. Γκατσόπουλος, Εὐ. Κοσκινᾶς, Ν. Τζιμοράγκας, Γ. Παπαθεμιστοκλέους, ὡς καὶ τῶν ἰδιωτῶν: Ἰω. Μπαμπαγιάννη (ἐκ Καντσίκου), Κ. Τζιέτη (ἐξ Ἀηδοχωρίου), Ἀνδρ. Τσάγκα (ἐκ Ζέρμας) κ. ἄ., πρὸς οὓς ἀπευθύνω θερμὰς εὐχαριστίας.

²) Βλ. «Ἀθηνᾶ» ΜΔ' σ. 189.

³) Rouqueville, Voyage de la Grèce, 2me éd. τ. Α', Paris, 1826, σ. 233-4, ὅπου ἀναγράφει: «La population peu industrielle du canton de Conitza se compose de Grecs et d'Albanais répartis dans trente six villages, dont le nombre des habitants calculé avec celui du dit-lieu forme un total de vingt-mille individus parmi lesquels un quart du plus sont mahométants».

λῆται ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ¹. Καίτοι δὲ εἶναι γνωστὸν πῶς συνελέγησαν ὑπὸ τοῦ Rouquerville αἱ περὶ τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης πληροφορίες ², ἐν τούτοις ἐπιβάλλεται ἡ μελέτη τῶν ἀφορώντων τὴν ἱστορίαν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης καὶ πολὺ περισσότερον ἡ μελέτη τῶν τοπωνυμιῶν αὐτῆς, διότι ὁ Rouquerville εἶναι ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἀπλήστως ἀνεγνώσθησαν καὶ ἀναγινώσκονται ὑπὸ τῶν ξένων καὶ τῶν ἡμετέρων.

Πρῶτος ὁ Ἀραβαντινὸς ἔγραψεν ὅτι εἶναι ὀλίγιστοι Ἀλβανοὶ εἰς τὴν Κόνιτσαν ³. Ἀλλὰ τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς ἐκκαθάρισιν τῶν πλανῶν τοῦ Γάλλου προξένου ἔκαμεν ὁ κ. Εὐρ. Σούρλας ⁴, ὁ δὲ κ. Χαρ. Ρεμπέλης ὡσαύτως φιλοτίμως ἐργασθεὶς καὶ χάρτην τῆς ἐπαρχίας ἐξεπόνησε μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας καὶ συλλογὴν πολυμερεστάτην λαογραφικοῦ ὕλικου κέκτηται βραβευθεῖσαν μὲν κατὰ τὸν Τράντειον διαγωνισμόν ⁵, ἀλλὰ μὴ εἰσέτι δημοσιευθεῖσαν ⁶.

Αἱ ἀνακρίβειαι τοῦ Rouquerville ἀναφέρονται καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ εἰς τὴν μεσαιωνικὴν καὶ εἰς τὴν νεωτέραν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης ἱστορίαν. Ἡμεῖς ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ τοπωνυμικοῦ, τὸ ὅποιον κυρίως σκοπὸν ἔχει νὰ ἀπεικονίσῃ τὴν γενικὴν κατάστασιν τοῦ τόπου ἀπὸ ἀπόψεως ὀνομασιῶν ῥυάκων, ποταμῶν, θέσεων, πηγῶν, ὄρεων, λόφων, θὰ περιορισθῶμεν μόνον εἰς τὴν πληροφορίαν τοῦ Rouquerville, καθ' ἣν μόνον Ἀλβανοὶ κατοικοῦν εἰς τὴν ἐπαρχίαν, δὲν ὁμιλεῖται πουθενὰ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ὑπάρχουν εἰς αὐτὴν ῥουμανικαὶ ἀποικίαι, ὅπως χαρακτηρίζει τὰ κουτσοβλαχικὰ χωρία. Παρὰ τὰς πληροφορίες ταύτας τοῦ Γάλλου λογίου, ἐκ τῶν χωρίων τῆς ἐπαρχίας, τὰ ὅποια κατωτέρω καταγράφομεν, μόνον τὸ Πλωιάτι εἶναι ἀλβανόφωνα, βλαχόφωνα δὲ χωρία εἶναι ἡ Ἀετομηλίτσα, τὰ Ἀρματα, τὸ Διστρατον, οἱ Πάδες, τὸ Παλιοσέλι καὶ ἡ Φούρκα. Καὶ ἐν τούτοις τὸ Δούψικον, νῦν Λυκόρραχη, ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Rouquerville ὡς χωρίον βλαχόφωνον, τοῦ ὁποίου οὐδεὶς κάτοικος ὁμιλεῖ

¹) Ἐνθ' ἄνωτ. σ. 231: «Depuis notre départ de Conitza je n'avais plus entendu parler le Grec dans aucun village et je devais communiquer au moyen d'un interprète, qui, au lieu de répondre à mes intentions, ne me causait que des embarras. Cependant l'idée de conquérir quelques connaissances géographiques m'animait à la vue d'une contrée jusqu'alors interdite aux voyageurs».

²) Ἐνθ' ἄνωτ. σ. 230.

³) Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου, τ. Β' 1857, ἐν Ἀθήναις, σ. 11.

⁴) Εὐρ. Σούρλα, Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης («Ἠπειρωτικὰ Χρονικά», ἔτ. Δ', 1929, σ. 195-254).

⁵) Βλ. «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά» ἔτ. Ε' (1930) σ. 192-4.

⁶) Τμῆμα μόνον αὐτῆς ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Γ. Ἀναγνωστόπουλος εἰς μελέτην του ἐν Byzantin. - Neugr. Jahrb. ἔτ. 1931, σ. 448 ἐξ.

⁷) Ἐνθ. ἄν. σ. 239 ἐξ.

σήμερον — ὅπως καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ δὲν θὰ ὠμίλει — κουτσοβλαχικά. Ἀναμφιβόλως δὲν δύναται κανεὶς νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἀπὸ τὸ 1913, ὅτε ἠλευθερώθη ἡ ἐπαρχία ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἠλλαξαν οἱ κάτοικοι τὴν γλῶσσάν των, ἀποβαλόντες τὴν ἀλβανικὴν καὶ ἐκμαθόντες τὴν Ἑλληνικὴν.

Ὅτι ὅμως ὑπάρχουν εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην καὶ σλαβικά καὶ κουτσοβλαχικά καὶ ἀλβανικά τοπωνυμία, τοῦτο εἶναι ἀναντίρρητον. Τὸ τοπωνυμικὸν τῆς ἐπαρχίας προσηπαθήσαμεν νὰ καταστήσωμεν πλήρες καὶ ἀκριβές.

Ἡ ἐπαρχία Κονίτσης κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας ἀναφέρεται εἰς ἄλλα μὲν ἔγγραφα ὡς καζᾶς¹⁾, εἰς ἄλλα δὲ ὡς βιλαέτιον. Ἡ ἐπαρχία αὕτη περιλαμβάνεται κυρίως μέσα εἰς τρίγωνον περικλειόμενον ἀπὸ τὸν Ἄψον, τὸν Γράμμον καὶ τὸν Γκόλιον. Τὰ χωρία τὰ περικλειόμενα εἰς τὸ τρίγωνον τοῦτο ἀποτελοῦν τὴν ἐπαρχίαν καὶ φυσικῶς καὶ ἱστορικῶς. Ἐν μόνον χωρίον κεῖται ἐκτὸς τῶν φυσικῶν τούτων ὄριων : ἡ Γορίτσα, νοτίως τῆς Κονίτσης καὶ εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἄψου. Εἰς τὸ τοπωνυμικὸν ὅμως περιλαμβάνομεν ἡμεῖς πλὴν τούτων καὶ δύο ἄλλα χωρία, τὸ Ἀηδονοχώρι (ἄλλοτε Ὀστανίτσαν) καὶ τὴν Μολυβδοσκέπαστον (ἄλλοτε Δεκαλίτσαν). Τὰ χωρία ταῦτα ἀμφοτέρω ὁ Ἀραβαντινὸς ὑπάγει εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Πωγωνιανῆς²⁾, ἡ ὑπαγωγή ὅμως αὕτη ἦτο μᾶλλον διοικητικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ. Αἱ διαφοραὶ ὅμως ἠθῶν, ἐθίμων, ἐνδυμασίας καὶ γλώσσης τῶν κατοίκων τῆς Δεκαλίτσας καὶ Ὀστανίτσας ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Πωγωνίου εἶναι φανεραί. Μᾶλλον μεγαλύτερα ὁμοιότης ὑφίσταται πρὸς τὰ χωρία τῆς περιφέρειας Λιασκοβικίου (τὰ ὁποῖα σήμερον κατέχονται ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας) καὶ Κονίτσης.

Οὕτως εἰς τὸ ἡμέτερον τοπωνυμικὸν ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς χωρία καὶ συνοικισμοί :

¹⁾ <i>Αετομηλίτσα</i> (πρῶην Ντέντσιον).	<i>Γοργοπόταμος</i> (Τούρνοβον).
²⁾ <i>Αηδονοχώρι</i> (πρ. Ὀστανίτσα).	<i>Γορίτσα</i>
³⁾ <i>Αμάραντος</i> (πρ. Ἴσοβρος).	<i>Δίστρατον</i> (πρ. Βριάζα).
⁴⁾ <i>Αρματα</i> (πρ. Ἀρμάτοβον).	⁵⁾ <i>Ελεύθερον</i> (πρ. Γκριζμπάνι).
⁶⁾ <i>Ασημοχώρι</i> (πρ. Λεσκάτσι).	⁶⁾ <i>Εξοχὴ</i> (Ζέλιστα).
⁷⁾ <i>Ἁγία Βαρβάρα</i> (πρ. Πλάβαλη).	<i>Ζέρμα</i>
<i>Βούρμπιανη</i> .	⁸⁾ <i>Ἡλιόρραχη</i> (πρ. Κουτσούφλιανη).
<i>Βράνιστα</i> .	<i>Καβάσιλα</i>

¹⁾ «Ἡπειρωτ. Χρον.» ἔτ. Δ' 1929, σ. 227, 228, 231 κλπ., καίτοι ὁ Σούρλας προσηβείει ὅτι εἰς οὐδὲν ἔγγραφον ἀναφέρεται ὡς καζᾶς (σελ. 206).

²⁾ Χρονογραφία τῆς Ἡπείρου τ. Β', ἐν Ἀθήναις, 1857, σ. 44, 111, 120, 137 — 9, 339—341 καὶ 367.

<i>Κάντσιον</i>	<i>᾽Οξυὰ (Σέλτσι).</i>
<i>Καλόβρυση (πρ. Πυρροβίτσκα).</i>	<i>Πάδες</i>
<i>Καστάνιανη</i>	<i>Παλιοσέλι</i>
<i>Κεράσοβον</i>	<i>Πεκλάρι</i>
<i>Κόνιτσα</i>	<i>Πουρνιά (Σταρίτσανη)</i>
<i>Λαγκάδα (πρ. Μπλιζδιανη).</i>	<i>Πυξαριά (Μπελθοῦκι)</i>
<i>Λυκόρραχη (πρ. Λούψικω),</i>	<i>Πυρσόγιαννη</i>
<i>Μάζι</i>	<i>Σανοβόν</i>
<i>Μόλιστα, χωριζομένη εἰς τρεῖς συνοικισμούς: Γαγαδιό, Μεσαριὰν καὶ Μοναστήρι (πρ. Μποτσιφάρι).</i>	<i>Στράτσιανη</i>
<i>Μολυβδοςκέπαστος (πρ. Δεπαλίτσαν).</i>	<i>Φετόκο</i>
<i>Νικάνωρ (πρ. Κορτίνιστα).</i>	<i>Φούρκα</i>
	<i>Χιονιάδες</i>

Αἱ πηγαί, ἐκ τῶν ὁποίων προέρχονται αἱ τοπωνυμῖαι τῆς ἐπαρχίας εἶναι πολλαί: Ἄλλαι προέρχονται ἀπὸ τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν θέσεων, αἱ ὁποῖαι ἢ ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν, ὡς αἱ: Ἄδάμ, Βακούφικο, Βέργος, Γερογιάννης, Τσαγκάδικες Γκοῦβες, Γιωταίκο, Καβάσιλα, Πρωτόπαππας κ. ἄ., ἢ κατοικοῦνται ὑπὸ ὠρισμένων οἰκογενειῶν, ὡς Γκοφιγᾶδες, Σουρλαῖοι, Τσουτσουράτες, Χατζᾶτες κ. ἄ., ἢ ἔχουν κτίσμα τι κτισθὲν ὑπὸ τινος, ὡς Καπειᾶνος κ. ἄ. Ἄλλη πηγὴ τῶν τοπωνυμιῶν εἶναι τὸ ἔδαφος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὴν μορφήν ἔχομεν τοπωνυμίας Ἄλεπότρυπα, Γκαμήλα, Γκούβα, Γκρίκ, Λαιμός, Στενό, κ. ἄ., ἀπὸ τὸ χρῶμα ἔχομεν Καρακόπετρα, Καρατζιά, Κοκκινόχωμα κ. ἄ., ἀπὸ τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους ἔχομεν Ἀσπρόπετρες, Λιθάρι, Μούσγκα, Πέτρα, Χαλίκι κ. ἄ., ἀπὸ τὰ ὕδατα αὐτοῦ Βάλτος, Βιρός, Λίμνη, Μότσαλη, κ. ἄ., ἀπὸ τὴν θέσιν του ἐν σχέσει πρὸς ἄλλα ἐδάφη ἔχομεν: Ἀνήλιο, Κλειδί, Κλεισούρα, Μεσογέφυρα, Ποταμιὰ κ. λ. καὶ τέλος ἀπὸ τὴν χρῆσιν τοῦ ἐδάφους ἔχομεν: Ἀλατιὰ, Ἀσβεσταριά, Βίγλα, Γελαδονομή, Τυλίχτρα κ. ἄ. Τρίτη πηγὴ εἶναι τὰ σφζόμενα ἢ τὰ ἠρειπιωμένα κτίρια, ἦτοι ἐκκλησίαι, εἰκονίσματα, ἀλώνια (Ἄλώνι, Παλιάλωνο κ. ἄ.), πηγαί (Βρύση τοῦ . . ., Πηγάδι, Κρυοπήγαδο κ. ἄ.), γέφυραι (Γεφύρι, Μεσογέφυρα κ. ἄ.), καλύβαι (Καλύβες, Παλιοκάλυβα κ. ἄ.), κάστρα (Καστρί, Παλιόκαστρον), φυλάκια (Κούλια, Παλιοκούλια), μύλοι (Μύλος, Παλιόμυλος) καὶ ἄλλα καταστήματα (Καπηλεῖον κ. ἄ.). Τετάρτη πηγὴ εἶναι διάφορα τοπικὰ συμβάντια (Βάριζομπάνι, Κακό, Καλόγηρος κ. ἄ.). Πέμπτη εἶναι αἱ παραδόσεις περὶ μυθολογικῶν προσώπων (ὡς Γλυκονέρι, Ἐξωνέρια), ἕκτη τὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα ἀφθονοῦν εἰς τὰς θέσεις (Ἀβδέλλες, Γερανόν κ. ἄ.) καὶ ἑβδόμη τὰ φυτὰ καὶ τὰ δένδρα, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ὑπῆρχον ἢ καὶ σήμερον ἀκόμη ὑπάρχουν (Ἀγκάθι, Βασι-

ριά, Ἐλατος, Ἰτέα, Καλάμι, Καπνός, Καρυά, Μηλιά, Σιλιβιά, Σιουμάρα, Τσουκνίδα, Φακὲς κ. ἄ.).

Αἱ τοπωνυμιαὶ τῆς ἐπαρχίας Κονίτης φέρονται περιφραστικῶς ἢ μονολεκτικῶς.

Α'. Τῶν περιφραστικῶν τοπωνυμιῶν (πρβλ. καὶ παρ' ἀρχαίοις: *Κυνὸς Κεφαλαί*, *Ἑλλης Πόντος*, *Κυνὸς Σῆμα* κ. ἄ.), παρατηροῦμεν πέντε περιπτώσεις.

1. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν τίθεται τὸ κτῆμα ἢ τὸ εἶδος ἐν γένει τοῦ κτήματος ἢ τοῦ κτίσματος μὲ τὸ ὄνομα τοῦ κτήτορος ἢ τοῦ κτίτορος, π. χ. *Ἀλώνι τοῦ Φλώρον*, *Ἀμπέλι τοῦ Βέη*, *Βρύση τοῦ Γεωργάκη*, *Γεφύρι τοῦ Φυλάχη*.

2. Εἰς τὴν δευτέραν ἔχομεν τὸ εἶδος τῆς θέσεως μετὰ ἐπιθέτου παραγομένου ἐκ τοῦ ἰδιοκτῆτου: *Γκοῦβες Τσαγκάδικες* (ἐκ τοῦ Τσάγκα).

3. Εἰς τὴν τρίτην παρατηρεῖται ὅτι μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ τοῦ δηλοῦντος τὴν θέσιν συνάπτεται ἐπίθετον προσδιορίζον ἀκριβέστερον τὸ πρῶτον: *Βότσια Σηρικὰ*, *Βρύση Μεγάλη* κ. λ.

4. Κατὰ τὴν τετάρτην περίπτωσιν τίθεται τὸ οὐσιαστικὸν τὸ δηλοῦν τὴν τοποθεσίαν μετὰ τοπικοῦ ἐπιρρήματος κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς ὁμοίαν τοπωνυμίαν εἰς ἄλλην θέσιν ἀναφερομένην. Οὕτως ἔχομεν τὰς τοπωνυμίας: *Ἀλώνια Ἐπάνω καὶ Κάτω*, *Ἐπάνω καὶ Κάτω Ἀμπέλια*, *Ἐπάνω καὶ Κάτω Κρυόνερο*, *Ἐπάνω καὶ Κάτω Μαχαλᾶς* καὶ ἄλλας.

5. Εἰς τὴν τελευταίαν συναντῶμεν κυρίως ὀνόματα πηγῶν ἢ κτισμάτων γενικῶς μετὰ τοῦ ὀνόματος τῆς τοποθεσίας, ὅπου τὸ κτίσμα κεῖται εἴτε κατὰ αἰτιατικὴν εἴτε κατὰ γενικήν: *Βρύση στὰ Βρομονέρια*, *Βρύση τῆς Σκάλας* κ. ἄ.

Β'. Τὸ δεύτερον εἶδος τῶν τοπωνυμιῶν, τὸ καὶ συνηθέστερον, εἶναι αἱ μονολεκτικά.

Αὗται λήγουν εἰς:

-ᾶδες: *Γκοψινᾶδες*, *Λιντᾶδες*. Αὕτη εἶναι κατάληξις κυρίως τῶν κυρίων ὀνομάτων εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν (*Γκοψίνας*, *Λίντιος*).

-άδικο: *Βουράδικο* (ἐκ τοῦ Βούρης), *Γκασιάδικο* (Γκάσιος), *Μαλακάδικα*, *Μπαϊλάδικο* κ. ἄ.

-αῖκο: *Γιωταῖικο* (ἐκ τοῦ ἐπωνύμου Γιώτης), *Ἰσιαῖκο* (ἐκ τοῦ ἐπιθέτου Ἰσιος), *Νικισαῖκα* κ. ἄ.

-άκι, ἄκι καὶ ἄκια: *Ἀλωνάκι*, *Γιαννάκις*, *Γιαννάκια*, *Μαραντάκια*, *Μπογδαράκι*.

1) Ὁ περιφραστικὸς αὗτος τρόπος τοῦ σχηματισμοῦ τῶν τοπωνυμιῶν εἶναι συνήθης καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος: εἰς Ἰαπωνασίδα (βλ. Κάλια), εἰς Κρήτην (*Χατζιδάκι* Τοπωνυμ. Μύρθω σ. 7) καὶ ἄλλαχοῦ.

- άγη: *Βυζίστρανη, Στράτσανη.*
 -άνικο: *Γερασάνικο* (ἐκ τοῦ ἐπωνύμου Γεράση).
 -άρα: *Μακρυνάρα.*
 -άρι: *Μακελάρι.*
 -ᾶτες: *Γκουβρᾶτες* (ἐκ τοῦ Γκοῦβρος), *Τσουτσουρᾶτες* (ἐκ τοῦ Τσούτσουρας).
 -άτικός: *Μουρατάτικός, Ψωμάτικο, κ. ἄ.*
 -εβο: *Ζέλεβο.*
 -έλι: *Ἀρσέλια* ἀπὸ τὸ Ἀρσα.
 -ῆδες καὶ ἠδες: *Βαρλαμῆδες, Μπούκηδες, κ. ἄ.*
 -ιάδι: *Ἰαιάδι ἢ Σιάδι.*
 -ίκι: *Δραγατίκι.*
 -ικος: *Δαιμονική, Καλογηρικό.* Τῆς αὐτῆς προελεύσεως εἶναι καὶ ἡ ὑποκοριστικὴ κουτσοβλαχικὴ κατάληξις -ίκου: *Γκορτσίκου* (=μικρὰ Γκορτσιὰ) κ. λ.
 -ιμος: *Ἀναλήψιμο* (ἐκ τοῦ Ἀνάληψις).
 -ινός: *Τερματινός, Μολιστινό, Πλαγινῆ κ. λ.*
 -ίστρα¹⁾: *Ἀλατίστρα, Βουλίστρα, Ζυγαλίστρα, Κανναβίστρες κ. λ.*
 -ιστα: *Βόριστα* (ἐκ τοῦ Βορός), *Ζέλιστα, Μόλιστα.*
 -ίτικος: *Ἀλωνίτικος, Καλυβίτικος.*
 -ίτσα: *Βασιλίτσα, Γκουσταρίτσα, Μποροβίτσα, Γκριμπαβίτσα, Γλυσιτσα, Καμενίτσα κ. ἄ.*
 -οβον: *Μέτσοβον, Μπόκοβον κ. ἄ.*
 -ούλας: *Γεωργούλας* (ἐκ τοῦ Γεώργιος).
 -ούλης -ούλα -ούλι: *Γαβραούλης* (ἐκ τοῦ Γάβρος), *Βρυσούλα, Καντικούλι* (ἐκ τοῦ Κάντσικον), *Χωραφούλι* (ἐκ τοῦ χωράφι) κ. ἄ.
 -ούρα: *Γκρεμούρα* (ἐκ τοῦ Γκρεμός) κ. λ.
 -ούσης: *Γιαννούσης* (ἐκ τοῦ Γιάννος).
 -πουλον, -πούλα: *Βαρκόπουλον, Μαροπούλες, Μοναστηρόπουλο, Μποτικόπουλο, Χαρόπουλο, Καμπόπουλον.*

Πολλὰ ἐκ τῶν μονολεκτικῶν τοπωνυμιῶν εἶναι λέξεις σύνθετοι: *Ἀλεπότρυπα, Ἀλεποκούμασο, Ἀρκουδάλωνα, Ἀρκουδόπειτρα, Ἀρλάγκαθα, Ἀρκουδοπήγαδον, Ἀσημοπήγαδον, Βλαδόδρομος, Βλαχόστρατα, Βορτόπια, Γαῖδουροχώραφα, Γελαδόραχη, Γελαδονομή, Γερακοφωλιά, Γερογιάννης, Γιαννουβόντα, Γουμαροκόκκαλο, Ἡλιοτόπια, Λιθοσώρια, Μαντριράχη, Μαραντοβούνι, Μολισσόπειτρα, Νερόφραζα, Ἀσπρολίθαρο, Ἀσπρόπετρες, Ἀσπροχόρτι, Βαθύλακκος, Γλυκονέρι, Μακρύκαμπος, Μεσολάκκια, Χοντροβούνι, Ψηλομάντρι κ. ἄ. Ἐξωνέρια κ. οὐ. κ.*

Περὶ τὸν νὰ λεχθῆ ὅτι αἱ τοπωνυμῖαι ὑφίστανται εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ ὅλας τὰς φωνητικὰς ἀλλοιώσεις, αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζουν τὰ τοπικὰ ἰδιώματα.

¹⁾ Ὁ τύπος οὗτος εἶναι περιληπτικὸς εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

Βιβλιογραφία

Καταγράφω τὰ κυριώτερα βοηθήματα μὲ συντομίας, ὧν ἔκαμον χρῆσιν εἰς τὸ τοπωνυμικόν.

Ἄβελ Ὁθ., Ἡ μέχρι Φιλίππου ἀρχαία ἱστορία τῆς Μακεδονίας, μετ. Μαργ. Δήμιτσα, ἐν Λειψίᾳ 1860=Ἄβελ.

Ἀμάντου Κ., Suff. neugr. Orts.=Ἀμάντου.

Ἀναγνωστοπούλου Κ., Μικρὰ συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῶν ἠπειρωτικῶν τοπωνυμίων (εἰς Ἡπειρ. Χρονικὰ Α' 1926 = Ἀναγνωστοπούλου.

Ἀραβαντινοῦ, Χρονογραφία τῆς Ἡπείρου, τ. Β', ἐν Ἀθήναις 1835.

Ἀραβαντινοῦ, Ἱστορία Ἀλῆ πασᾶ τοῦ Τεπελενλῆ, ἐν Ἀθήναις 1895.

Βασιλειάδου Δ., Ἡπειρωτικὸς Ἀστὴρ (εἰκονογραφημένον ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1904, ἐν Ἀθήναις)=Βασιλειάδου.

Dieterich, Sprache und Volksüberlieferung d.südl. Sporaden.

Καυάλη Γ., Λαογραφικὰ ἐκ Βέρμπιανης (Λαογραφία τ. Δ' σ. 403—413)=Καυάλη.

Κόλια Τ. Γ., Τοπωνυμικὸν τοῦ δήμου Δωριέων Παρνασσίδος (Ἀθηνᾶ τ. ΜΔ' 1933, σ. 107-152)=Κόλια.

Κόνιτσα, Ἑβδομαδιαία ἔφημερίς, ἐν Κονίτση, ἔτος Α' 1915 (εἰς φύλλα τῆς ὁποίας ἔγραψεν ὁ Μυστακίδης περὶ Κολονίας καὶ Κονίτσης).

Κοραῆ, Ἄτακτα, Παρίσιοι, 1828-1835.

Δαμπρίδου Ἰ., Ἡπειρωτικὰ μελετήματα, Α'-Γ', Ἀθῆναι, 1887-1890.

Δουκοπούλου Δ., Ποιμενικὰ τῆς Ῥούμελης, Ἀθῆναι, 1930=Δουκοπούλου.

Manzour Ibrahim efendî, Mémoires sur la Grèce et l'Albanie, pendant le gouvernement d'Ali Pacha, Paris, 1827.

Μενάρδου Σ., Τοπωνυμικὸν Μυκόνου (Ἐπετηρὶς βυζαντ. σπουδῶν, 1930, σ. 240-252).

Μενάρδου Σ., Τοπωνυμικὸν τῆς Κύπρου (εἰς Ἀθηνᾶ ΙΗ' σ. 315-421).

Meyer G., Etymologisches Wörterbuch der albanesischen Sprache, Strassburg, 1891.

Meyer G., Neugriechische Studien, Wien, 1894 κ. ἑξ.

Νικολαΐδου Κ., Ἑτυμολογικὸν λεξικὸν τῆς κουτσοβλαχικῆς γλώσσης, ἐν Ἀθήναις, 1909.

Murmu G., Rumänische Lehnwörter im neugriechischen, München, 1902.

Νουχάκη Ἰω., Ἑλληνικὴ χωρογραφία, Ἀθῆναι, 1901.

Παπασπύρου Παν., Λαογραφικὴ συλλογὴ («Ἠπειρωτ. Χρονικά» ἔτ. Δ', σ. 157-175).

Πολίτου Ν., Τοπωνυμικά (Λαογραφία τ. Δ', Ε' καὶ Σος).

Σαρρῆ Ἰω., Τὰ τοπωνύμια τῆς Ἀττικῆς («Ἀθηναῖ» τ. Μ', σ. 117-160).

Σούλη Χρ., Τοπωνυμικὸν τῶν Χουλιαράδων («Ἠπειρωτ. Χρονικά» τ. Ζ', σ. 216-245).

Σούρλα Εὐρ., Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης («Ἠπειρωτ. Χρονικά» ἔτ. Δ' σ. 195-254).

Σταμούλη Αν., Τοπωνυμικά Θράκης (Θρακικά, τ. Α', σ. 393-402).

Στεργιοπούλου Κ., Περὶ τῶν τοπωνυμιῶν τῆς νοτιοανατολικῆς Ἠπείρου («Ἠπειρωτ. Χρονικά», τ. Γ', σ. 321-331).

Στεργιοπούλου Κ., Συμβολὴ εἰς τὴν ἔρευναν τῶν τοπωνυμιῶν τῆς Ἠπείρου («Ἠπειρωτ. Χρονικά», ἔτ. 1933, σ. 99-140).

Φουρῖκη Π., Συμβολὴ εἰς τὸ τοπωνυμικὸν τῆς Ἀττικῆς («Ἀθηναῖ» ΜΑ').

Χατζιδάκι Γ., Μεσαιωνικά καὶ νέα ἑλληνικά, Ἀθῆναι, 1905-1907.

Χατζιδάκι Γ., Τοπωνυμιαὶ τοῦ χωρίου Μύρθιο (Περιοδικὸν δελτίον βιβλιοθήκης κρητικοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου ἐν Χανίοις, ἔτ. Α', 1927, σ. 3-7).

Χελδραῖχ-Μηλιαράκη, Δημῶδη ὀνόματα φυτῶν, Ἀθῆναι 1910= *Χελδραῖχ*.

Χριστοφορίδου Κωνστ. Λεξικὸν τῆς ἀλβανικῆς γλώσσης, ἐν Ἀθήναις, 1904.

* *

Α

Ἀβδέλλες, αἶ, σ' τ'ς Ἀδέλλεις, τοποθεσία Ζέρμας (Β) πέριξ λίμνης ἐχούσης ἀβδέλλας.

Ἀγγουρόκηποι, οἶ, σ' τ'ς Ἀγγουροκήπ'ς, τοποθεσία Ἐξοχῆς, εἰς τοὺς κήπους τῆς ὁποίας ἐκαλλιεργοῦντο ἄγγούρια.

Ἀγκάθι, τό, σι' Ἀγκάθ', τοποθεσία περὶ τὴν ὁμώνυμον πηγὴν Κονίτσης (ΝΔ) ἐκ τῆς ὑπαρχούσης παρὰ τὴν πηγὴν ἀκάνθης.

Πρβλ. *Ἀγκαθιάς* εἰς Σάμον (*Ἀμάντων*, Suff. neogr. Orts. σελ. 30), *Ἀγκάθι* ἐν Παπίγκω (*Ἀναγνωστοπούλου* σελ. 94), *Ἀγκαθιά* ἐν Εὐρυτανίᾳ (Λουκοπούλου Ποίμεν. Ῥοῦμ σελ. 126) καὶ ἐν Παρνασσίδι (*Κόλια* σελ. 110), ἐν Μελισσουργοῖς (Στεργιοπούλου 1933 σ. 119).

Ἀγορά, ἦ, σι' ν' Ἀγουρά, τοποθεσία Κονίτσης, ὅπου τὰ καταστήματα.

Ἄγριαδες, αἰ, σ' τ'ς Ἄγριῶδες, τοποθεσία Ἐξοχῆς, ὅπου ἀφθονεῖ τὸ χόρτον ἄγριαδα.

Ἄγριοβανίδα, ἦ, σ' ν' Ἄγριοζουβανίδα, τοποθεσία Ἀσημοχωρίου (N).

Ἡ λέξις αὕτη ἀσφαλῶς εἶναι ἡ πλήρης ἀγριοβαλανίδα.

Ἄγριοκερασιά, ἦ, σ' ν' Ἄγριουκερασιά, τοποθεσία Γαναδιοῦ (A), ὅπου ὑπῆρχεν ὁμώνυμον δένδρον.

Τὸ αὐτὸ εἰς Κωστήτσι (Στεργιοπούλου 1933 σ. 111).

Ἄγωνιστ(η), τ' Ἄγωνίστ', λόφος Ἀρμάτων (B).

Ἀδάμος, ὁ, στ' Ἀδάμ, τοποθεσία Μεσαριάς (BΔ), ὅπου Ἀδάμος τις εἶχε κτήματα.

Εἰς ἔγγραφο τοῦ παρελθόντος αἰῶνος σώζεται τὸ ὄνομα Ἀδάμο Πάδες (Σούρλα σελ. 215).

Ἀιτομηλίτσα, ἦ, σ' ν' Ἀἰτομηλίτσα, τὸ χωρίον τῆς ἐπαρχίας Κονίτισης, ἄλλοτε ὀνομαζόμενον *Ντέντσικον* (δὲ ἰδέ).

Ἀηδονολαλοῦσα, ἦ, σ' ν' Ἀηδονολαλοῦσα, βλέπε *Παναγιὰ Ἀηδονολαλοῦσα*.

Ἀθανάσιος ἅγιος, ὁ, στοὺν Ἀη-Θανάσ', τοποθεσίαι εἰς Ἀηδονοχώρι (N), Ἀσημοχώρι (Δ), Ἀγίαν Βαρβάραν (A), Γορίτσαν (NΔ), Ἐλεύθερον (Δ), Ἐξοχὴν (A), Καστάνιανην (Δ), Κόνιτσαν (BA), Λαγκάδαν (NΔ), Μολυβδοσκέπαστον (N), Μοναστήρι (NΔ), Νικάνορα (NΔ), Παλιοσέλι (NA), Πεκλάρι, Πουρνιὰν (B) καὶ Σανοβόν. Ὄνομάζεται οὕτως ὡσαύτως καὶ συνοικία Ἀσημοχωρίου. Εἰς ἄλλας θέσεις ἐξ αὐτῶν εἶναι καὶ σήμερον ὁμώνυμοι ἐκκλησίαι, εἰς ἄλλας ἐρείπια μόνον εἶναι.

Αἰκατερίνη ἁγία, σ' ν' Ἀη-Κατιρίν', τοποθεσία Πουρνιᾶς (B), ὅπου σφύζεται παρεκκλήσιον τῆς ἁγίας.

Ἀλατίστρες, αἰ, σ' τ'ς Ἀλατίστρες, τοποθεσία Χιονιάδων (Δ), ὅπου δίδουν ἀλάτι εἰς τὰ ζῶα. Ἀπαντᾷ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν καὶ τοπωνυμία Ἀλατσιά, ἦ, σ' ν' Ἀλατσά, εἰς Γαναδιὸ (BA) καὶ Πουρνιὰν (Δ. καὶ B.).

Πρβλ. Ἀλαταριές (Στεργιοπούλου 1928 σ. 330), Σούλη (σ. 223), εἰς Καλέντζι (Στεργιοπούλου 1933 σ. 102), εἰς Κωστήτσι (ἐνθ' ἄν. σ. 111), εἰς Βουργαρέλι (Στεργιοπούλου 1928 σελ. 327).

Ἀλήβραχος, ὁ, στὸν Ἀλήβραχου, τοποθεσία Νικάνορος (B).

Ἡ λέξις σύνθετος ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ὀνόματος Ἀλῆ καὶ τῆς λέξεως βράχος. Δὲν διασώζεται παράδοσις περὶ τοῦ βράχου τούτου ποίαν συγκεκριμένως σχέσιν εἶχεν οὗτος πρὸς τὸν Ἀλῆν.

Ἀλεπότρυπα, ἦ, σ' ν' Ἀλπότρυπα, τοποθεσία Κερασόβου (NA), ὅπου ἐπὶ βράχων εἶναι ὅπαι δι' ἀλώπεκας. Ὑπάρχει καὶ ὁ πληθ. Ἀλεπότρυπες, σ' τ'ς Ἀλπότρυπες, τοποθεσία Λαγκάδας (A) βραχώδης, ὅπου εἶναι ὅπαι ἀλωπέκων.

Πρβλ. Ἀλπότρυπες (Στεργιοπούλου 1928 σελ. 291), εἰς Χούλη (Σούλη σελ. 223),

εἰς Καλέντζι (Στεργιοπούλου 1933 σ. 102) καὶ Κωστήτσι (ἐνθ' ἄν. σ. 111). Ἀλπότρυπα εἰς Θεοδώριανα (Στεργιοπούλου 1928 σελ. 328).

Ἀλεποκούμασο, τό, στ' Ἀλπουκούμασου, τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΔ), ὅπου συγκεντρώνονται ἀλώπεκες.

Τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ἡ λέξις κουμάς (ό), ὡς γράφει ὁ Σουΐδας, ἢ κουμάσιον, ὡς γράφει ὁ Ἡσύχιος ἐρμηνεύων αὐτὸ οἶκημα τῶν ὀρνίθων. Ὁ Κοραῆς (*Ατακτα IV, 251) παράγει τὴν λ. ἐκ τοῦ κοιμῶμαι, ἦτοι κοιμάσιον καὶ κατὰ τροπὴν τῆς διφθόγγου κουμάσιον. Ὅπωςδὴποτε ἡ λέξις ἀπαντᾷ καὶ ἀπλῆ ὡς τοπωνυμία ἐν Παρνασσίδι (Κόλια σ. 129) καὶ ἐν συνθέσει Γουρνονοκούμασιον. Ἐν Παρνασσίδι ὁμοίως (Κόλια σ. 120).

Ἀλεποχώριον, τό, στ' Ἀλπουχώρ', τοποθεσία Γορίτσης (Β), ὅπου ἄλλοτε ἦτο χωρίον.

Χωρία Ἀλποχώρι ἀπαντοῦν παρὰ τὴν Δωδώνην, παρὰ τὸ Σούλι καὶ εἰς τὸ Πωγώνιον, Ἀλεποχώριον εἰς Λακωνίαν (Λαογραφ. τ. Ε' σ. 233).

Ἀλῆ Ντούρ, στ' Ἀλῆ-Ντούρ, τοποθεσία Κερασόβου (Β).

Ἡ λ. Τούρκου ἐπώνυμον.

Ἀληξανθιά, ἡ, στ' ν' Ἀληξανθιά, τοποθεσία Κονίτσης (ΝΔ). Εἰς τὴν θέσιν ταύτην κατὰ τὴν παράδοσιν συνήθιζε Τούρκος τις Ἀλῆς νὰ κάθεται καὶ νὰ πίνῃ τὸν καφέν του.

Ἀλιὰ-ἀγάς, ὁ, στ' Ἀλιᾶ-ἀγᾶ, πηγὴ καὶ πέριξ αὐτῆς τοποθεσία Πυρσόγιαννης (Ν)· τὴν πηγὴν ταύτην εἶχε κατασκευάσει τούρκος ὑπολοχαγὸς ἐπιβλέπων ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς τὴν κατασκευὴν τῆς πρὸς τὰ δεξιὰ ὁδοῦ.

Ἀλούνου, λὰ Ἀλούνου (=στὴ Λεφτοκαρνά), τοποθ. Διστράτου (Ν) πλήρης λεπτοκαρυῶν.

Ἀλούνου=λεπτοκαρυὰ (Νικολαΐδου σ. 25).

Ἀλώνι. Τοιαῦται τοπωνυμῖαι μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἰδιοκτῆτου ἢ τοῦ κτίτορος ἀπαντοῦν: Ἀλώνι τοῦ Γεωργίου, στ' Γιώργ' τ' Ἀλών', δασικὴ ἔκτασις Νικάνορος (Β), Ἀλώνι τοῦ Μάλλιακα, στ' Ἀλών' τ' Μάλλιακα, τοποθεσία Κονίτσης, Ἀλώνι τοῦ Μπάμπα, στ' Μπάμπα τ' Ἀλών', τοποθεσία Κονίτσης (ΝΔ), ὅπου ὑπάρχει ἀλώνι τούρκου ἄρχοντος λεγομένου μπάμπα, Ἀλώνι τοῦ Παπᾶ, στ' Ἀλών' τ' Παπᾶ, τοποθεσία Γοργοποιάμου, Ἀλώνι τοῦ Φλώρου, στ' Φλωρ' τ' Ἀλών', τοποθεσία Κονίτσης, ὅπου ἀλώνι ἀνήκον εἰς τὸν Φλώρον. Ὑπάρχουν καὶ τοπωνυμῖαι Ἀλωνάκι, τό, στ' Ἀλουνάκ', εἴτε διότι εἰς τὰς θέσεις ταύτας ἦσαν ἀλώνια, ὡς ἐν Ἀσημοχωρίῳ καὶ Ἐξοχῆ, εἴτε διότι ἡ θέσις οὕσα ὁμαλὴ ὁμοιάζει πρὸς ἀλωνάκι, ὡς Χιονιάδες (ΝΑ). Ἀπαντᾷ καὶ ὁ πληθυντικὸς Ἀλώνια, τά, στ' Ἀλώνια, 1) τοποθεσία Πυρσόγιαννης (ΝΔ), ὅπου ἦσαν τὰ ἀλώνια κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ ἄλλοτε χωρίου Ζελέβου, 2) λοφίσκος Καθασίλων, ὅπου εὐρίσκονται ἀλώνια, ὡς καὶ εἰς Μεσαριὰν (Δ), 3) τὸ μεσοχώρι τῆς Πυξαριᾶς καὶ 4) ὁμαλὴ τοποθεσία Καστάνιανης ὁμοιάζουσα πρὸς ἀλώνια. Εἰς τὸ Κοσταρτικὸν τῆς Ζέρμας ὑπάρχουν Ἀλώνια Κάτω,

στὰ Κάτ' Ἀλώνια, καὶ Ἀλώνια Ἐπάνω, στ' Ἀπάν' Ἀλώνια, ὅπου ἀλωνίζουσι οἱ κάτοικοι τῆς Ζέρμας.

Ἐν Παρνασσίδι ἀπαντοῦν Ἀλωνάκι καὶ Ἀλώνια, Ἀλώνια Ραφταίικα (Κόλιασελ. 111 καὶ 144), εἰς Χουλιαράδες (Σούλη σελ. 223), εἰς Καχούλι (Στεργιοπούλου 1933, σ. 206), Ἀλωνάκι καὶ Ἀλώνι εἰς Κωστήται ἔνθ. ἀν. 111), Ἀλώνι τοῦ Ἀντριᾶ, τῆς Κοϊόβαινας εἰς Μελισσουργούς (ἔνθ. ἀν. σ. 119), Ἀλώνια εἰς Φορτώσι (ἔνθ. ἀν. σ. 132), Ἀλωνάκι εἰς Βουργαρέλι (Στεργιοπούλου 1928 σ. 331).

Ἀλωνίτικος, ὁ, στὸν Ἀλουνίτικου, ῥύακες Καβασίλων καὶ Χιονιάδων ὀνομασθέντες οὕτω, διότι διέρχονται διὰ τῶν τοποθεσιῶν «Ἀλώνια».

Ἀμάραντος, ὁ, στὸν Ἀμάραντου, βραχῶδης τοποθεσία Λαγκάδας (Δ) καὶ τοποθεσία Χιονιάδων (Β). Εἰς Χιονιάδες προφέρεται Στου Μάραντου. Ὄνομάσθησαν οὕτω, διότι φύεται εἰς αὐτὰς ὁ ἀμάραντος. Ἀπαντᾷ καὶ τοπωνυμία Ἀμαραντάκια, στὰ Μαραντάκια, εἰς Βούρμπιανην (Ν).

Ἀμάρι, τό, Ἀμάρ', τοποθεσία Κονίτσης (ΝΔ) παρὰ τὸν Ἀῶνον.

Ἀνάλογος εἶναι ἡ τοπωνυμία Ἀμμόρια (τά) τῆς Ἀερορράχης (Στεργιοπούλου ἔτ. 1933 σ. 100). Ἡ λέξις αὕτη εἶναι λατινικὴ ἐκ τοῦ *mare*. Ὑπάρχει βλαχικὴ λέξις *αμάρε*, πλ. *αμάρι* = θάλασσα (Νικολαΐδου σ. 27). Ἡ φύσις τῆς θέσεως μᾶς ὥθει νὰ ἀσπασθῶμεν μᾶλλον τὴν γνώμην ταύτην καὶ οὐχὶ τὴν παραγωγὴν τῆς ἐκ τῆς λ. ἄμμος.

Ἄμμος, ὁ, στὸν Ἄμμου τοποθεσίαι ἄμμώδεις Ἀσημοχωρίου (ΒΑ), Ἐξοχῆς (Δ), Πυρσόγιαννης (Α), Χιονιάδων (ΝΔ).

Ἀμπέλι. Ἀπαντᾷ Ἀμπέλι τοῦ Βέη, στ' Ἀμπέλ' ντ' Μπέη, λοφίσκος Καβασίλων (ΒΑ), ὅπου ἦτο ἄμπελος βέη τινός. Ἀπαντᾷ καὶ εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν: Ἀμπέλια, τά, σ' τ' Ἀμπέλια, τοποθεσίαι Ἐλευθέρου (ΝΑ), Κονίτσης (Δ) καὶ Μολυβδοσκεπάστου (Δ), ὅπου εἶναι ἄμπέλια, καὶ τοποθεσίαι Γοργοποτάμου καὶ Καβασίλων (Ν), ὅπου ἦσαν ἄλλοτε. Ὑπάρχει ἀκόμη τοπωνυμία Ἐπάνω Ἀμπέλια, στ' Ἀπάν' Ἀμπέλια, δάσος Πυξαριάς (ΝΔ), ὅπου ἦσαν ἄλλοτε ἄμπέλια, ἔτσι δὲ καὶ Ἀμπέλια τοῦ Πέτρου, στ' Πέτρ' τ' Ἀμπέλια, περιοχὴ βοσκήσιμος Βούρμπιανης (ΒΔ).

Πρβλ. Χουλιαράδων (Σούλη σελ. 223), Κωστηταίου (Στεργιοπούλου (1933 σ. 111), Μελισσουργῶν (ἔνθ' ἀν. 119), Πλαΐσια (ἔνθ' ἀνωτ. 129), Χώσεψης (ἔνθ' ἀν. 137) Ἀμπέλια εἰς Βουργαρέλι καὶ Δειψὸν (Στεργιοπούλου 1928 σελ. 328).

Ἀνάληψις, ἡ, σ' ν' Ἀη-Νάληψ', ἐκ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀναλήψεως, τοποθεσίαι Καστάνιανης (ΒΑ), Λαγκάδας (Δ) καὶ Πυρσόγιαννης (ΝΔ). Εἰς Καστάνιανην προφέρεται καί: σ' ν' Ἀνάληψ' ἢ στὸν Ἀναλήψ(ι)μου.

Ἀναργυροὶ ἅγιοι, οἱ, σ' τ' Ἀη-Ναργύρ'ς, ἐκ τῆς ὁμωνύμου ἐκκλησίας τοποθεσία Ἐξοχῆς (ΝΑ). Εἰς Καβάσιλα (Α) σώζονται ἔρειπια ναΐδριου, εἰς δὲ Πουρνιάν (Β) προφέρεται σ' τ' Ἀγίους Ἀναργύρ'ς.

Ἀνήλιο, τό, σ' τ' Ἀνήλιο, τοποθεσίαι Ἐξοχῆς (Ν), Κερασόβου (ΒΑ), Πυρσόγιαννης (Β) καὶ Στράτσανης (Α). Ἀνήλιο εἰς Χιονιάδες (ΝΑ) λέ-

γεται δάσος. Ὑπάρχει καὶ τοπωνυμία *Ἀνήλια*, τά, σ' τ' *Ἀνήλια*, τοποθεσία *Ἀμαράντου* (Δ).

Ἀνήλιο λέγεται χωρίον τι τοῦ Μαλακασίου, συνοικία Παπίγκου (Ἀναγνωστοπούλου σελ. 92).

Ἀνοίγματα, τά, σ' τ' *Ἀνοίγματα*, τοποθεσία Γορίτσης (N), ὅπου ἠνοίχθησαν ἀγροὶ πρό τινων ἐτῶν, διότι πρότερον ἦτο δασώδης ἡ θέσις. Τὸ αὐτὸ ἐν Παρνασσίδι (Κόλια σελ. 112).

Ἀντζαρούχης, ὄ, στοῦ *Ἀντζαρούχ'*, ἀγροὶ Γαναδιοῦ (B).

Ἡ λ. δηλώνει τόπον κενωρισμένον, κούλον οἶονεϊ. Δὲν φαίνεται ἀπίθανος ἡ παραγωγή τῆς λ. ἐκ τοῦ *αν* (ἀλβ.=δοχεῖον) καὶ *τσάρα* (κουτσοβλ.=γῆ, χώρα). Ἡ τοπωνυμία εἶναι ἐσχηματισμένη ἐκ τοῦ σχήματος τῆς γῆς, τῆς ὁποίας αἱ μνημονευθεῖσαι δύο ξενικαὶ λέξεις ἀποδίδουν τὴν εἰκόνα.

Ἀντρέον, ὄ τ' *Ἀντρέον'*, τοποθεσία ἀνήκουσα καὶ εἰς Γαναδιὸν (NΔ) καὶ εἰς Μεσαριάν (A).

Ὁ *Σόλιας* («Ἀθηνᾶ» 44ος τ. σελ. 112) λέγει ὅτι «προῆλθεν ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ Ἀνδρόνικου ἐκπεσόντων τῶν ἀτόνων ι καὶ ου πρῶτον καὶ εἶτα τοῦ κ». Φαίνεται πιθανὴ ἡ γνώμη αὕτη, διότι, καίτοι προσεπάθησα ἀπὸ τὸν πληροφορητὴν μου ν' ἀποσπάσω τὴν ὀνομαστικὴν, δὲν τὸ κατώρθωσα, διότι πάντοτε μοὶ τὴν ἔλεγε κατὰ γενικὴν εἰς οἵανδήποτε πρότασιν.

Ἀπόστολοι ἅγιοι, οἱ, σ' τ' *Πουσιτόλ'ς*, τοποθεσία *Ἀηδονοχωρίου*, *Μολυβδοσκεπάστου* (κεντρικὴ ἐπισκοπικὴ ἐκκλησία), *Πυρσόγιαννης* (N), *Καστιάνιανης*, *Ἀγίας Βαρβάρας*, *Κονίτσης* (N). Εἰς *Μολυβδοσκεπάστον* (Δ), ὅπου εἶναι ἐρείπια ἐκκλησίας, ἡ τοπωνυμία προφέρεται στοῦ *Ἀη-Πόστολου*, ὡς καὶ εἰς *Γοργοπόταμον*, ὅπου παρεκκλήσιον τῶν *Ἀποστόλων*.

Ἀραδιά, ἡ, σ' ν' *Ἀραδγιά*, τοποθεσία *Καστιάνιανης* (B).

Ἡ λ. ἐκ τοῦ *ἀράδα* (=σειρά), ὅπερ ἐκ τοῦ λατ. *radius*, σημαίνουσα ἐδῶ τὸ *ἀράδιασμα*, δηλ. τὴν συχνὴν χρῆσιν διὰ τὸν πηγαινοερχομὸν τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι δηλ. τοπωνυμία θέσεως, διὰ τῆς ὁποίας *ἀραδιάζει* ὁ κόσμος. Εἰς *Κουλ.* *ἀραδαριά* καὶ *ἀραδσιῶνα*.

Ἀργάζι, τό, σ' τ' *Ἀργάζ'*, τοποθεσία *Μεσαριᾶς* (BA), ὅπου ἄλλοτε κατεργάζοντο δέρματα.

Ἡ λ. ἀντὶ τοῦ *Ἐργαστήρι*.

Ἀργιάννης, ὄ, σ' *Ἀργιάνν'*, τοποθεσία *Γαναδιοῦ* (BA). Ἡ τοπωνυμία εἶναι σύνθετος ἐκ τοῦ *ἀρεα* (ἀλβαν. ἀγρός, χωράφι) καὶ *Γιάννης*, σημαίνει δηλ. χωράφι τοῦ *Γιάννη*, κατήντησε δὲ μία λέξις, ἔνεκα τῆς ὁποίας ὑπάρχει παράδοσις εἰς τὸ χωρίον ὅτι ὑπῆρξέ ποτε *Ἀργιάννης*. Ὅτι δὲ τοῦτο συμβαίνει ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὴν ἀλβανικὴν τοπωνυμίαν *Ἀργιοβανν(ι)*, στήν ἢ ν' *Ἀργιουβάνν'*, καλλιεργουμένην τοποθεσίαν τοῦ *Πλικατίου*. *Γιοβάνν* (ἀλβαν.)=Ἰωάννης. Συχνάκις ὅμως δὲν ἐπιτρέπει τὸ κύριον ὄνομα τοιαύτην σύνθεσιν· καὶ οὕτως ἔχομεν τὰς τοπωνυμίας *Ἄρε Μουφτιάρ*, νὲ *Ἄρε Μουφτιάρ*, τοποθεσίαν τοῦ *Πλικατίου*, ὅπου

οἱ ἀγροὶ τοῦ Μουχτάρ, καὶ Ἔρε Γκιάτα, νὲ Ἔρε Γκιάτα, τοποθεσίαν Πλικατίου, ὅπου οἱ ἀγροὶ τοῦ Γκιάτα.

Ἄρινα, τοποθεσία Διστράτου (Α), κατάφυτος ἔξ ὄξυων.

Ἄρινα, εἶναι λέξ. κουτσοβλαχικὴ σημαίνουσα ἄμμον.

Ἄρισκου, τὰ Ἄρισκου, πηγὴ Ἀρμάτων (Δ).

Ἄρκουδάλωνα, τά, στ' Ἄρκουδάλουνα, τοποθεσία Κερασόβου (Α) ὁμαλὴ ὡς ἀλώνια, ὅπου συγκεντρῶνται ἄρκτοι.

Ἄρκουδοκαρυά, ἦ, σ' ν' Ἄρκουδοκαργιά, τοποθεσία Ἀσημοχωρίου (ΒΑ)· εἰς καρυάν τῆς θέσεως ἐφόνευσαν ἄρκτον.

Ἄρκουδόπετρα, ἦ, σ' ν' Ἄρκ'δόπιτρα, τοποθεσία 1) Τέρμας (ΒΔ), ὅπου ὑπῆρχε πέτρα (βράχος), κάτω τῆς ὁποίας ἐκάθητο ἄρκτος, καὶ 2) Λυκόρραχης (ΒΑ), ὅπου εἶναι βράχος· εἰς αὐτὸν ὑπάρχουν σπηλιές, ὅπου φωλεύουν ἄρκτοι. Ἀπαντᾷ καὶ πληθ. ἄρ: Ἄρκουδόπετρες, αἶ, σ' τ'ς Ἄρκουδόπετρις, τοποθεσία Ἀμαράντου (Δ), εἰς σπήλαια τῆς ὁποίας ἐκρύπτοντο ἄρκτοι.

Ἄρκουδοπήγαδον, τό, στ' Ἄρκουδοπήγαδου, δασώδης τοποθεσία Ἀηδονοχωρίου (Ν) εἰς θέσιν «Βαγενίτι». Κατὰ τὴν παράδοσιν μία ἄρκουδα, ποὺ εἶχε πάει εἰς μαντρί, ἀναψε· κατόπιν ἦρθεν εἰς τὴν λουῖτσαν, τὸ πηγάδι, ποὺ εἶναι εἰς θέσιν «Βαγινίτι», χύθηκε μέσα εἰς αὐτὴν καὶ ἔσθησε. Ἔτσι πῆρε τὸ ὄνομα ἡ λουῖτσα καὶ ἡ περὶ αὐτὴν θέσις.

Ἄρλάγκαθα, τά, στ' Ἄρλάγκαθα, τοποθεσία Χιονιάδων (ΒΔ) καλλιεργούμενη καὶ ἔχουσα ἀγκάθια.

Ἡ λέξις εἶναι ἐσχηματισμένη ἀπὸ τὸ γνωστὸν ἄρεα (=ἀγρός) καὶ ἀγκάθια.

Ἄρμάτοβον, χωρίον τῆς ἐπαρχίας Κονίτισης, σήμερον Ἄρματα.

Εἶναι εὐκόλος ἡ παραγωγή τῆς τοπωνυμίας ἐκ τῆς λέξεως ἄρματα· ἡ κατάληξις ὁμως -οβον μᾶς ἄγει νὰ διατυπώσωμεν τὴν γνώμην ὅτι θὰ προήλθε κατὰ τὰς σλαβικὰς ἐπιδρομάς, κατὰ τὰς ὁποίας πιθανὸν τὸ μέρος, ἔνθα νῦν τὸ χωρίον, νὰ ἐχρησιμοποιήθη ὡς στρατόπεδον.

Ἄρμύρες, αἶ, σ' τ'ς Ἄρμύρις, τοποθεσία Ἐξοχῆς (Δ) καὶ Μεσαριᾶς (Β), ὅπου ἀναβλύζει ἀλμυρὸν ὕδωρ· ἐκεῖ πηγαίνουν τὰ ζῶα καὶ λείχουν, ὅταν θέλουν νὰ ἀλατισθοῦν.

Ἄρσαδες, οἶ, σ' τ'ς Ἀρσάδης, συνοικία Βούρμπιανης, εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ χωρίου. Ἡ θέσις αὐτῆς ἦτο, πρὶν γίνῃ συνοικία, χέρσος γῆ. Συγγενῆς πρὸς αὐτὴν εἶναι καὶ ἡ τοπωνυμία Ἀρσέλια, τά, στ' Ἀρσέλια, τοποθεσία Ζέρμας (Ζ), ὅπου κατὰ τὴν παράδοσιν κατόκουν ἄνθρωποι καλούμενοι Ἀρσάδες. Δὲν φαίνεται ἡ παράδοσις αὕτη πιθανή. Ὑπάρχει καὶ ἡ κουτσοβλαχικὴ τοπωνυμία Ἀρσινίκου, λὰ Ἀρσινίκου, παραπόταμος τοῦ Ἀφίου παρὰ τὸ Παλιοσέλι.

Ἡ κατάληξις -άδες εἶναι ἐλληνικὴ, ἀλλ' ἡ λέξις εἶναι λατινικὴ *arsis*, ἧς ἡ παθ. μετ. *arsius* =κεκαυμένος. Ἐξ αὐτῆς εἶναι ἡ λατινικὴ *ars* καὶ ἡ κουτσοβλαχικὴ -αρ.

σου-α=κεκαυμένος, ἦν βλ. εἰς Νικολαΐδ. 85. Εἰς τὴν τοπωνυμίαν Ἐρσελία εἶναι προστεθειμένη ἢ κατάληξις -έλι, εἰς δὲ τὴν Ἀρσινίκαν εἶναι ἢ γνωστὴ κουτσοβλαχικὴ ὑπονομιστικὴ κατάληξις. Οὕτω Ἀρσαῖδες εἶναι ὅ,τι παρ' ἡμῖν τὰ Καράλια, τὰ Ῥόγκια.

Ἐσβεσταρειά, ἦ, σ' ν' Ἀζβισταργιά. Οὕτω ὀνομάζονται τοποθεσίαι Ἀσημοχωρίου (Δ), Βούρμπιανης (τρεῖς τὸν ἀριθμὸν εἰς Βιρόν, Ἀγίαν Τριάδα καὶ Κρούσα) καὶ Χιονιάδων (Δ). Τὸ ὄνομα τοῦτο ἐδόθη, διότι εἰς τὰς θέσεις ταύτας ἦτο ἢ καὶ εἶναι ἀσβεστοκάμινος. Εἰς Βούρμπιανην ἀπαντοῦν δύο τοπωνυμιαί: Ἀσβεσταρειά Παλιά, σ' Μπαλιὰ τ' ν' Ἀσβισταργιὰ, εἰς θέσεις Κρούσα καὶ Γκιώνη τῆ Μηλιά. Εἰς Στράτσανην λέγεται Ἀσβέστι, τό, σ' τ' Ἀζβέστ', — Ἀσβεσταρειές, τοποθεσία Ἀρμάτων καὶ ρύαξ (Α). Ἡ αὐτὴ τοπωνυμία λέγεται καὶ: λὰ Ἀσβισταριάλου.

Ἀσβεσταρειές ἀπαντᾷ ἐν Παρνασσίδι (Κόλια σελ. 113), Ἀσβέστη (ἦ) εἰς Χόσσην (Στεργιοπούλου 1928 σελ. 326).

Ἀσημόλακκος, ὁ, στὸν Ἀσημόλακκου, ρύαξ τοῦ χωρίου Ἀγίας Βαρβάρας.

Ἀσημοπήγαδον, τό, σ' τ' Ἀσημοπήγαδου, πηγὴ Ὀξυᾶς (Β) μὲ νερὸ χρώματος ἀσημιοῦ. Ὅμοιον καὶ εἰς Φετόκον.

Ἀσημοχώρι, τό, σ' τ' Ἀσημοχώρ', χωρίον τῆς ἐπαρχίας Κονίτισης, ἄλλοτε Λισκάτσι, ὅπερ βλέπε.

Ἀσπρόλακκος, ὁ, στὸν Ἀσπρόλακκου, τοποθεσία Κονίτισης (ΒΔ) περὶ τὸν ὁμώνυμον ρύακα ἔχοντα ἄσπρα λιθάρια.

Πρβλ. Ἀσπρολάγκαδον εἰς Μελισσουργούς (Στεργιοπούλου 1928 σελ. 328).

Ἀσπρολίθαρο, τό, σ' τ' Ἀσπρολίθαρου, τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΑ) ἐκ τοῦ λευκοῦ χρώματος τῶν λίθων.

Ἀσπρόπετρες, αἱ, σ' τ' Ἀσπρόπιτρες, τοποθεσία Καντσίκου (Α), ἧς αἱ πέτραι εἶναι λευκαί.

Ἀσπροπόταμος, λὰ Ἀσπροπόταμου, ποταμὸς Ἀρμάτων (Β), ὅπου εἶναι λευκαὶ αἱ πέτραι.

Πρβλ. Ἀσπρολάγκαδον.

Ἀσπροχόρτι, τό, σ' τ' Ἀσπρουχόρτ', λοφίσκος Πυζαριάς (Ν), ὅπου φύεται χόρτον λευκόν, andropogon hirtum (Χελδραΐδ 125).

Ἀφορισμός, ὁ, στοῦν Ἀφουριζμό, τοποθεσία Πουρνιαῶς (Β) ἄγονος οὔτε δένδρον οὔτε χόρτον ὑπάρχει. Ὅταν ἓνα μέρος δὲν παράγη τίποτε, ὁ λαὸς συνηθίζει νὰ λέγῃ τὴν θέσιν ταύτην ὅτι ἔχει ἀφορισθῆ. Οὕτω ἐξηγεῖται καὶ αὕτη ἢ τοπωνυμία καὶ ἡ ἄλλη: Ἀφορισμένο, τό, σ' τ' Ἀφουριζμένου, τοποθεσία Κερασόβου (ΝΑ), ὅπου κατὰ τὴν παράδοσιν διέμενον πολλοὶ λύκοι, τοὺς ὁποίους ἐθεώρουν ἀφορισμένους.

Ἀχούρια, τά, σ' τ' Ἀχούργια, τοποθεσία Γοργοποτάμου καὶ Καβασίλων, ὅπου ἄλλοτε ἦσαν ἀχούρια, στάβλοι. Ὅμοίως ἀπαντᾷ Ἀχυριῶνες, αἱ, σ' τ' Ἀχυργιῶνες, δάσος Βούρμπιανης (Β), ὅπου ἄλλοτε ἦσαν

καλύβαι· εἰς αὐτὰς εἶχον ἀπομονωθῆ τέσσαρες οἰκογένειαι καταληφθεῖσαι ὑπὸ φθειριάσεως.

Πρβλ. Ἀχυριῶνα εἰς Κοιλιαράδες (Σούλη σελ. 224), Ἀχούρια πλησίον τῆς Τεγέας (Λαογραφία τ. Δ', 1914 σελ. 584—5).

Ἡ λέξις τουρκικὴ ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ «ἀχυρῶν» «ἀχύριον» (Χατζιδάκι ΜΝΕ τ. Β', 352).

Βαγενίτι, τό, στὸν Βαϊνίτι, δάσος Ἀηδονοχωρίου (N) ἀπὸ γτοῦσκα, ἀπὸ τὰ ὅποια ἔκοπτον ξύλα καὶ κατεσκεύαζον βαένια.

Πρβλ. Βαγένι εἰς Κοιλιαράδες (Σούλη σελ. 224).

Βαθύ, τό, στὸ Βαθύ, τοποθεσία 1) Ἐξοχῆς (Δ), ὅπου ὑπάρχουν κοιλάματα ἀναδίδοντα θερμούς ἀτμούς, καὶ 2) Πουρνιᾶς (N) ἔχουσα βάθος ὡς παθοῦσα καθίζησιν.

Βαθύλακκος, ὁ, στοῦ Βαθύλακκου, μέγας ῥύαξ Ἀσημοχωρίου (NA), Ἀμαράντου (A), Βούρμπιανης, Καντσίκου (NA), Κερασόβου, Πυζαριᾶς (N), Κονίτσης, Πυρσόγιαννης καὶ Στρατσανῆς. Οἱ Βουρμπιανῖται, Πυρσογιαννῖται καὶ Στρατσανῖται τὸν λάκκον αὐτὸν ὀνομάζουν *Μαῦρον* (ὁ ἰδέ).

Τὸ αὐτὸ ἐν Πατίγκῳ (Ἀναγνωστοπούλου 91), εἰς Λειψῶ (Στεργιοπούλου 1928, σελ. 329).

Βουκούφικο, τό, στὸ Βακούφ'κου, τοποθεσία Κερασόβου (N) ἀνήκουσα εἰς ἐκκλησίαν.

Ἡ λέξις τουρκικὴ ἐκ τοῦ *vakf*=κτῆμα ἐκκλησιαστικόν.

Βάλε Βλάχη, (=στὴ Ῥεμματιὰ τοῦ Βλάχη), ῥύαξ Διστράτου (ND). **Βάλα Δούπ'λου** στὸ (=Λάκκος τοῦ Λύκου), λόφος Ἀρμάτων (A), ὅπου ἦτο λύκος καὶ ἐφονεύθη. **Δούπου** = (εἶναι κουτσ.) λύκος ἐκ τοῦ λατ. *lupus*.

Βάλε Σιάκε (=ξηρόλακκος), ῥύαξ Διστράτου (Δ) καὶ Ἀρμάτων. (A).

Ἀπαντᾷ καὶ ὁ πληθ. *Βόλιουρι* (στοὺς Λάκκους), ῥύακες Ἀρμάτων (A).

Βάλε εἶναι λέξ. κουτσοβλαχικὴ (Νικολαΐδου 110) ἐκ τοῦ λατινικοῦ *vallis* καὶ σημαίνει κοιλάδα, ῥεῖθρον.

Ἡ λέξις *σιάκε* εἶναι ὡσαύτως κουτσοβλαχικὴ (Νικολαΐδου 473) προφερομένη ἀλλαγῶ *σέκου* καὶ παραγομένη ἐκ τοῦ λατινικοῦ *siccus* (=ξηρός).

Βάλτος, ὁ, στὸν Βάλτου, δάσος Χιονιάδων (BA), πλησίον τοῦ ὁποίου τὸ μέρος εἶναι βαλτῶδες.

Ἡ τοπωνυμία αὕτη εἶναι συνήθης εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἡ λέξις ὑπὸ τὸν τύπον *βάλτα* (=ἔλος) εὐρίσκεται ἐν Βυζαντίῳ. Ὁ μὲν Meyer (Neugr. Stud. II, σ. 64) σχετίζει τὴν λέξιν πρὸς τὸ ἀλβανικὸν *bal'te*, ὁ δὲ Sophocles ἐν τῷ Λεξικῷ του τὴν θεωρεῖ σλαβικὴν, καὶ ὁ Weigand (Balcan Archiv, 1928 IV, σελ. 20) θεωρεῖ αὐτὴν παλαιοσλαβικὴν (ἐκ τοῦ *bolto*).

Βαρβάρα ἄγια, ἡ, σ' ν' Ἀη-Βαρβάρα, χωρίον τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης (ἄλλοτε *Πλάβαλη*, ὁ ἰδέ) καὶ τοποθεσίαι Γαναδιοῦ, Μεσαριᾶς, Κονίτσης (N), Μοναστηρίου καὶ Βούρμπιανης (A) ἀπὸ τὰς ὑπαρχούσας εἰς αὐτὰς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας.

Βαρκό, τό, στοῦ Βαρκό, δάσος Γορίτισης (Δ), ὅπου εἶναι νερό. Οὕτω λέγονται τὰ ἔχοντα νερὰ στάσιμα μέρη. Ἀπαντοῦν : *Βαρκά*, τοποθεσίαι Λαγκάδας (N), Γαναδιοῦ (BA), Ἐξοχῆς (N), Μολυβδοσκεπάστου καὶ Πυξαριάς (N). *Βαρκά* τοῦ Γιώργου, στὰ Βαρκά ντ' Γιώργου), τοποθεσία εἰς Κοσταρτσικὸν Ζέρμας (A). *Βαρκόπουλον*, τό, στοῦ Βαρκόπ'λου, ἐλώδης τοποθεσία Σανοβοῦ (N). *Λὰ Βαρκάτζ'* (=στὰ Βαρκά), τοποθεσία Διστράτου (NA). *Λὰ Βαρκόλου Νίκλου* (=στὸ μικρὸ Βαρκό) καὶ *λὰ Βαρκόλου Μάρλι* (=στὸ Μεγάλον Βαρκό), τοποθεσίαι Ἀρμάτων (B) βαλτώδεις.

Τοιαῦται τοπωνυμῖαι ἀπαντοῦν πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἐν Ἀρίστη (Ἀναγνωστοπούλου σ. 90), ἐν Καλεντζίω (Στεργιοπούλου 1933 σ. 102), ἐν Παρνασσίδι (Κόλια σ. 114). Τὴν λέξιν ὁ μὲν Meyer σχετίζει πρὸς τὴν ἀλβανικὴν *vláke* (Neugr. Stud. II 64), ὁ δὲ Ἀναγνωστόπουλος («Ἡπειρ. Χρον.» 1926) τὴν θεωρεῖ ἐλληνικὴν.

Βαρλαάμ, ὁ, στὸ Βαρλάρι, τοποθεσία καὶ πηγὴ Μολυβδοσκεπάστου (N), ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔπαιρνον νερὸ οἱ καλόγηροι τοῦ μοναστηρίου Ἁγίου Χριστοφόρου. Κάποιος ἐκ τῶν καλογήρων θὰ τὴν κατεσκεύασεν. Ἀπαντᾷ καὶ εἰς πληθ. *Βαρλαμῆδες*, οἱ, σ' τ'ς Βαρλαμῆδεις, τοποθεσία Μολυβδοσκεπάστου (N) πλησίον τῆς πηγῆς.

Εἰς Παρνασσίδα (Κόλια σ. 116) λέγεται Βαρλάμ.

Βαρόσι, τό, στὸ Μπαρόsch, ὄνομασία τῆς Ἄνω Κονίτισης.

Ἡ λ. εἶναι μαγυρικὴ (Νικολαΐδου 112), ἐξ αὐτῆς δὲ ἐγένεν ἡ τουρκικὴ *varos* σημαίνουσα τόπον ἀκαλλιέργητον, συνοικίαν, καὶ μάλιστα τόπον ὑψηλὰ τοποθετημένον, φρούριον, δεσπόζον τοῦ χωρίου ἢ τῆς πόλεως, ἣτις λέγεται *tsarσί*. Οὕτω εἰς πολλὰ χωρία αἱ ὑψηλότεραι συνοικίαι λέγονται Βαρόσι Μαχαλάδες, δηλ. προάστεια, πολλάκις δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἄστυ, ὡς εἰς χειρόγραφα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος τεθέντα μοι εὐγενῶς πρὸς χρῆσιν ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Φρίντζου ἀναγράφεται : «βαρόσι Κονίτζας», «βαρόσι Ἄρτας» κλπ.

Βαρτζομπάνι, τό, στὸ Βάρτζιομπάν', τοποθεσία Ἀσημοχωρίου (Δ) καὶ Χιονιάδων (Δ) εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ Γκόλιου, ὅπου τὸ μνημα ἐνὸς Ἀρβανιτοβλάχου.

Ἡ τοπωνυμία αὕτη ἀναφέρεται καὶ ὑπὸ τοῦ Ν. Μυστακίδου (ἐφημ. Κόνιτσα, φύλλ. 33/23-6-1915) ἐξηγοῦντος αὐτὴν «μνημα τοῦ βασκοῦ» καὶ γράφοντος ὅτι τοῦτο «σῶζει ἴχνη λιθίνου μνήματος μέχρι τῆς ἐπιφανείας ἔχον ὑπὲρ τὰ 4 γαλλικὰ μέτρα καὶ πλάτος πλέον ἐνός, σέβονται δὲ καὶ διηγοῦνται ἅμα ὅτι ὁ ποιμὴν οὗτος εἶχεν ἀνάστημα μέγα καὶ σκόπι (ῥάβδον), τὸ ὁποῖον ἐζύγιασε τρεῖς ὀκάδας». Κατὰ τὴν παράδοσιν, τὴν ὁποίαν ἀναγράφει ὁ κ. Χ. Ῥεμπέλης εἰς τὴν μνημονευθεῖσαν συλλογὴν του, ἐτάφη ἐκεῖ ἓνα βλαχόπουλο, ποῦ εἶχεν ἀγαπήσει μιὰ μπεγιοπούλα ἀπὸ τὸ χωρίον Πόδα καὶ ὁ πατέρας τῆς τουρκοπούλας ἔστειλε δυὸ παλληκάρια του καὶ ἐσκότωσαν τὸ βλαχόπουλο εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Τὸ βλαχόπουλο πρόφθασε καὶ σκότωσε ἓνα ἀπὸ τὰ παλληκάρια τοῦ μπέη. Ὑπάρχει καὶ σχετικὸν δημοτικὸν τραγούδι.

Βασίλειος, τὰ Βασίλ', λόφοι Ἀρμάτων (A) καὶ (B) ἀνήκοντες ἄλλοτε εἰς τινὰ Βασίλειον.

Βασίλειος ἅγιος, ὁ, στὸν ἁη-Βασίλ', τοποθεσίαι 1) Ἡλιόρραχης (Δ), ὅπου κατὰ τὴν παράδοσιν ἦτο μία τῶν συνοικιῶν τοῦ χωρίου καὶ σφ-

ζονται μόνον ἐρείπια αὐτοῦ, οὕτω δὲ ὠνομάζετο τὸ χωρίον, προτοῦ ὀνομασθῆ *Κουτσούφλιανη*, 2) *Καθασίλων* καὶ 3) *Στράτσιανης* (N) ἐκ τῆς ὁμωνύμου ἐκκλησίας.

Βασιλίτσα, ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ Διστράτου, ὅπου εἶχον τὰ λημέρια των οἱ κλέφται.

Βάτρα τοῦ Διάκου, στ' *Λιάκ'* ντ' *Βάτρα*, τοποθεσία Βούρμπιανης: (Δ) πλησίον τοῦ ἁγίου Ἡλίας, ὅπου διημεύρευεν ὁ καπετάνος Νικόλα Λιάκος ἐκ Βούρμπιανης (1879—82).

Βάτρα ἐν Βούρμπιανῇ εἶναι τὸ κάτω μέρος τοῦ τζακιού.

Ἡ λέξις, ἀπαντῶσα καὶ εἰς τὴν κουτσοβλαχικὴν *βάτρα*=ἔστια (Νικολαΐδου σ. 114), προέρχεται ἐκ τῆς ἀλβανικῆς *batrea*, (=ἔστια, γωνιά), ἥτις ἐκ τοῦ λατιν. *atrium*.

Βατσινιά, ἡ, στ' *Βατσ'νιά*, τοποθεσία Ἀηδονοχωρίου (A) ἔχουσα βάτα. *Βατσινιά* εἶναι *rubus ulmifolius* (Χελδράιχ 38).

Ἡ λέξις εἶναι γαλλικὴ· ἐξ αὐτῆς ἔγινε *βατσιόνα*=μπόλι· ἐπειδὴ δὲ τὰ βάτα κεντοῦν, ὠνομάσθησαν *βατσινιές*.

Βάχνο, τό, στοῦ Βάχνου, δασικὴ ἔκτασις Καστάνιανης (B).

Βερβουλιές, αἱ, στ' *Βερβουλιές*, δασώδης τοποθεσία Ἀηδονοχωρίου (N).

Βέργος, ὁ, στ' *Βέργ'*, βουνὸν Κερασόβου (BA).

Βίγλα, ἡ, στ' *Βίγλα*, τοποθεσία Γαναδιοῦ (BΔ), ὅπου ἐπὶ τουρκοκρατίας ἦτο σκοπιά.

Ἀπαντᾷ ἐν Μυκόνῳ *Βίγλα*, *Βιγλί* καὶ *Βουγλί* (Μενάρδου Τοπωνυμικὰ Μυκόνου σ. 243), ἐν Βίτση καὶ Παπίγκῳ (Ἀναγνωστοπούλου σελ. 24), *Βίγλια* καὶ *Βίγλα* ἐν Ἀττικῇ (Σαρρῆ σ. 128), *Βίλλιες* ἐν Καλεντζίῳ (Στεργιοπούλου 1933 σ. 105), *Βίγλα* εἰς Μελισσουργούς (ἐνθ' ἀν. σ. 119), εἰς Χώσεψην (ἐνθ' ἀν. 137), εἰς Παρνασσίδα (Κόλια σ. 115), εἰς Θεοδώριανα (Στεργιοπούλου 1928 σελ. 328).

Ἡ λέξις ἐκ τοῦ λατινικοῦ *vigilia* (=φυλακεῖον, σκοπιά).

Βισιανη, ἡ, στ' *Βίσιαν'*, τοποθεσία Ἐξοχῆς (N).

Πρβλ. ὁμώνυμον χωρίον εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Πωγωνίου.

Βλαχόδρομος, ὁ, στοῦ Βλαχόδρομου, τοποθεσία Τέρμας, ὅπου δρόμος, ἀπὸ τοῦτον διέρχονται οἱ βλάχοι.

Βλαχόστρατα, ἡ, στ' *Βλαχόστρατα*, δρομίσκος Βούρμπιανης ἄγων εἰς τὰ βλάχικα κονάκια.

Εὑρεται καὶ ἐν Παρνασσίδι (Κόλια σ. 115).

Βλύστρες, αἱ, στ' *Βλύστρες*, τοποθεσία Γαναδιοῦ (A) καλλιεργουμένη καὶ ἔχουσα πολλὰς πηγὰς ὑδάτων.

Βλύστρα, ἐν Ἠπείρῳ λέγονται τὰ φυόμενα ἐν ὕδασι φυτά.

Βολινίτσα, ἡ, στ' *Βόλνιτσα*, τοποθεσία Πουρνιάς (B).

Ἡ λέξις εἶναι σλαβικὴ προερχομένη ἐκ τοῦ *βάλζαμ*=τρίβω τὰ φορέματα εἰς τὴν βαλιαβίτσαν, τὸ νεροτριβεῖον, ὅπερ ἀλβαν. λέγεται *βαλανίτσα* (βλ. Χριστοφορίδου Λεξικὸν σ. 485). Δὲν ὑπάρχει σχετικὴ περὶ τούτου παράδοσις εἰς τὸ χωρίον Πουρνιάν, δὲν ἀποκλείει ὅμως ἡ φύσις τῆς θέσεως τὴν ὑπαρξίν ὑδροτριβεῖου.

Βολόντερον, τό, στοῦ Βολόντιρου, τοποθεσία Ἀμαράντου (Ν) κρησιμεύουσα ἄλλοτε ὡς τόπος διαμονῆς ζώων.

Βορός, ὁ, σὸν Β'ρό, τοποθεσίαι Ἀσημοχωρίου (ΝΔ) καὶ Καντσίκου (ΝΑ), ὅπου κατὰ τὸν χειμῶνα κρατοῦνται νερά. Μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἰδιοκτήτου ἀπαντᾷ: *Βορός τοῦ Λίγδα*, στ' Λίγδα τοῦ Β'ρό, δασικὴ ἔκτασις Βούρμπιανης (Δ). Ἐκ τῆς λέξεως ταύτης ἔχομεν: *Βόριστα*, ἦ, στ' Βόριστα, τοποθεσίαι μικραὶ (ἐλώδεις δηλ.) Γαναδιοῦ (ΝΔ) καὶ Μεσαριάς (Α). *Βορτόπι*, τό, στοῦ Βορτόπ', τοποθεσία Μελισσόπετρας (ΒΑ) καὶ *Βορτόπα*, ἦ, στ' Βορτόπα, τοποθεσία Κερασόβου (Α).

Ἀπαντοῦν πολλαχού τῆς Ἑλλάδος τοιαῦται τοπωνυμίας: ἐν Σκύρω τὸ *βορό*, ἐν Θήρῃ *ὄρο*, ἐν Σάμῳ *ἀβορός*, ἐν Παρνασσίδι *Βορός* (Κόλια σ. 116), ὅπου σημαίνει στάβλον βοῶν. Ἐν Ἀττικῇ *βορός* = περίφραγμα διὰ τὰ μεγάλα ζῶα (Σαρρῆ 131—2) καὶ *Βιρός* = χεῖμαρος ἐν Ἀττικῇ (Σαρρῆ 137), *Βιρός* Κωστάτση (Στεργιοπούλου 1933 σ. 111) κλπ. Ὁ Meyer σχετίζει τὴν λέξιν πρὸς τὸ σλαβ. *obor* = *Gehegerferd*, Stall (Neugr. Stud. II, σ. 48), εἰς δὲ τὴν ἀλβανικὴν ἀπαντᾷ *obor*, *ombor* (Meyer Alb. Wörth. σ. 314).

Βότσια ξηρικά, τά, στὰ Βότσια τὰ Ξηρ'κά, τοποθεσία Ἐξοχῆς (Δ). **Βότσια ποιητικά**, τά, στὰ Βότσια τὰ Πουτιστ'κά, τοποθεσία Ἐξοχῆς (Δ).

Βότσια ἐν Ἠπείρῳ λέγεται ὁ ξηρότοπος.

Βουβάλες, αἱ, σ' τ'ς Βουβάλις, κάμπος Ἀηδονοχωρίου (Α), ὅπου ἔδούλευον βουβάλια.

Βουβός, ὁ, στοῦ Βουβό, ποτάμι Γορίτσης (ΝΔ) μὴ ἀκουόμενον, συμβάλλον εἰς τὸν Ἀῶνον.

Βούζια, τά, στὰ Βούζια, τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΑ) ἀκαλλιέργητος. ὠνομάσθη οὕτω, διότι ἐκεῖ φύεται φυτὸν ὁμοιάζον μὲ κουφοξυλιάν. Ἀπαντᾷ καί: *Βοῦζος*, ὁ, στ' Βούζ', καὶ πληθ. *Βοῦζοι*, οἱ, στ' Βούζους, τοποθεσία Γοργοποτάμου.

Βούζια καὶ Βοῦζος εἶναι τὸ φυτὸν *sambucus ebulus* (Χελδράιχ σελ. 54), ἐν Πωγωνίσκῳ λέγεται βουζιά.

Βοῦζος καὶ *Βούζι* εἶναι ἡ ἀκτέα, *sambucus nigra* (Χελδράιχ 54) ἡ λέξις εἶναι λατινικὴ.

Βουκοτόπια, τά, στὰ Βουκουτόπχια, ὅλοι οἱ λόφοι Παλαιοσελίου ἁγίου Σωτήρ, ἁγ. Νικάνωρ, ἁγία Τριάς, καὶ Πάδων ἁγ. Ἡλίας ἁγίος Γεώργιος καὶ ἁγίος Δημήτριος.

Τὸ πρῶτον συνθετ. τῆς λέξεως εἶναι ἀλβαν. (*buke*), ὅπερ σημαίνει γνάθον, στόμα, ἄρτον. Παρομοιάζονται οἱ τόποι πρὸς κατὰ σειράν ἐξογκώματα, γνάθους.

Βουλίστρα, ἦ, στ' Βουλίστρα, τοποθεσία Χιονιάδων (Ν).

Βουράδικο, τό, στὸ Μπουράδ'κον, ῥύαξ Χιονιάδων (Δ) διερχόμενος πλησίον τῶν οἰκιῶν τῶν οἰκογενειῶν Βούρη.

Βουργάρικο, τό, στοῦ Βουργάρ'κου, τοποθεσία Γαναδιοῦ (Β) καλλιέργουμένη.

Ἡ τοπωνυμία αὕτη εἶναι ἀναμφιβόλως ἀναμνηστικὴ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Σλάβων. **Βουρκοπόταμος**, ὁ, στοῦ Βουρκοπόταμου, ποταμὸς Κερασόβου (N) καὶ Γαναδιοῦ (BA) ὀρμητικὸς καὶ πάντοτε θολός, συμβάλλων εἰς τὸν Σαραντάπορον.

Βουρκωσιά, ἡ, στ' Βουρκουσεχιά, τοποθεσία Γαναδιοῦ (BA) ἀκαλλιέργητος ἐκ τοῦ παραρρέοντος Βουρκοποτάμου.

Βοῦρλα, τά, σιὰ Βοῦρλα, τοποθεσία Σανόβου, ἐλώδης, ὅπου φύονται βοῦρλα.

Ἄπαντᾷ ἡ τοπωνυμία καὶ ἐν Παρνασσίδι (Κόλια σ. 115), εἰς Βουργαρέλι (Στεργιοπούλου 1928, σ. 329). Ὁ Χατζηδάκης παράγει τὴν λέξιν ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ *βρύλλον* ἢ *βρύλον* (ΜΝΕ Β, σ. 203), ὃ δὲ Meyer (Neugr. Stud. IV 20) ἐκ τοῦ ἐνετικοῦ *brula*.

Βούρμπιανη, ἡ, στ' Βούρμπιαν', χωρίον τῆς ἐπαρχίας τῆς Κονίτσης.

Παρὰ τὰ ἑλληνοσερβικὰ σύνορα ὑπάρχει χωρίον *Βέρμπιανη*, ἣτις κατὰ Καψάλην (σ. 403) σημαίνει ἰτεῶνα, τόπον σύνδενδρον, ἐκ τῆς λέξεως *βέρμπα* (=ἰτέα). Οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι ἡ λέξις Βούρμπιανη τὴν αὐτὴν προέλευσιν ἔχει. Παραδίδεται ὅτι ὑπῆρχον πολλαὶ ἰτέαι ἐν Βούρμπιανη. Ἐκεῖνο δὲ μάλιστα, τὸ ὅποιον κάμνει ἐντύπωσιν εἰς τὸν θεατὴν, εἶναι ἡ διαφορὰ τῆς Πυρσόγιαννης μὲ αὐτὴν, διότι ἡ μὲν πρώτη δὲν ἔχει πολλὰ δένδρα, ἡ δὲ δευτέρα ἀφθονεῖ. Τοῦτο δέ, δηλ. τὸ σύνδενδρον, σημαίνει καὶ ἡ λέξις. Εἰς παλαιὰ σχετικὰ ἔγγραφα ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἄλῃ-πασᾶ, τὰ ὅποια εὗρίσκονται εἰς χεῖρας τοῦ δικηγόρου ἐν Ἰωαννίνοις κ. Φρούντζου, εὐγενῶς παραχωρήσαντός μοι ταῦτα πρὸς μελέτην, ἄπαντᾷ: «ὁ μαστοροκούσης *βερμπιανίτης*», πρᾶγμα, ὅπερ κατὰ τὸν τύπον μᾶς βοηθεῖ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἡ λ. *Βούρμπιανη* ἐκ τοῦ *βέρμπα* θὰ προέρχεται.

Βραγιές, αἱ, σ' τ'ζ Βραγιές, τοποθεσία Βούρμπιανης καὶ Γοργοποτάμου ἀποτελούμεναι ἐξ ἐπιμήκων καὶ στενῶν λωρίδων καλλιεργουμένων.

Οὕτω λέγονται μικρὰ τεμάχια καλλιεργουμένων ἀγρῶν.

Βράνικο, τό, στοῦ Βράν'κιν, τοποθεσία Γαναδιοῦ (B) καλλιεργουμένη. **Βράνιστα**, ἡ, στ' Μπράν'στα, χωρίον τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης καὶ τοποθεσία Μοναστηρίου (BA).—**Μπραγίτσα**, ἡ, στ' Μπραγίτσα καὶ **Μπρενίτσα**, ἡ, στ' Μπρινίτσα, τοποθεσία Γοργοποτάμου βραχώδης.

Αἱ λέξεις ἔχουν πᾶσαι τὴν αὐτὴν ῥίζαν, διαφέρουν δὲ κατὰ τὴν κατάληξιν. Ὁ Ἀραβαντινός (τ. Β' σ. 340) νομίζει τὴν λέξιν *Βράνιτσα* (οὕτω γράφει τὸ χωρίον) ἄλβανικόν. *Βράνιστα* ὑπάρχει καὶ Β. τῆς Χειμάρρας, *Βρανιανά*, ἐν Θεσσαλίᾳ, *Βράνγια* ἐν Σερβίᾳ καὶ *Βράνα*—ποτάμιον ἐν Βουλγαρίᾳ («Ἡπειρωτ. Χρον.» ἔτ. 1928, σ. 252) καὶ ἐν γένει πολλαὶ τοπωνυμίαι μὲ ῥίζαν *Βράν* καὶ διαφόρους καταλήξεις ἀπαντοῦν ἐν τῇ Βαλκανικῇ.

Βρατσιά, τά, σιὰ Βρατσιά, τοποθεσία Ἐξοχῆς (NΔ), ὅπου κατὰ τὸν χειμῶνα ἀναβλύζουν σποραδικῶς ὕδατα.

Βριάζα, ἡ, λα' Μπράζα, (τὸ σημερινὸν χωρίον *Δίστρατον*).

Βριζαμιές, αἱ, σ' τ'ς Βριζαμιές, τοποθεσία Φετόκου (NΔ) παρὰ τὸν Σαραντάπορον, ὅπου καλλιεργεῖται ἰδίως βρίζα.

Βροντοκολίτσα, ἡ, στ' Βρουντουκουλίτσα, τοποθεσία Χιονιάδων (BA).

Εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς τοπωνυμίας μᾶς βοηθεῖ ἡ ποιότης τοῦ ἐδάφους ἔχοντος νερά. Ἄλλοτε ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς ἀγροκήπιον. Παράγεται ἀπὸ τὴν ἀλβ. *Πρόνεα*, πληθ. *πρόνετε* (=ἰδιοκτησίαι, τσιφλίκια, ἀγροκήπια) καὶ *κζούλ* (=βρέχω, μουσκεύω). Σημαίνει ἀγροκήπιον μὲ πολλὰ νερά.

Βρομόλακκος, ὁ, στοῦ Βρομόλακκου, ῥυαξ Ἐμαράντου (Α), οὔτινος τὸ ὕδωρ ἀναδίδει δυσσομίαν.

Προβλ. Βουρομόλακκος ἐν Μυκόνῳ (Μενάρδου σ. 243).

Βρομονέρι, τό, στοῦ Βρουμονέρ', 1) θέσις καὶ πηγή Ὁξυᾶς (Β) ἔχουσα θειοῦχον ὕδωρ καὶ 2) τοποθεσία Κονίτισης, ὅπου αἱ θειοῦχοι πηγαί. Ἄπαντᾶ καὶ Βρομονέρια, στὰ Βρόμονέρια, τοποθεσίαι Πυξαριάς (Ν) καὶ Πουρνιάς (Α), ὅπου αἱ πηγαί θειούχων ὑδάτων. Εἰς Πουρνιάν λέγονται καὶ Λουτρά (ὁ ἰδέ). Εἰς Κάντισκον (ΝΔ) εὔρηται τοπωνυμία Βρομονέρια, διότι εἶναι στάσιμα νερά ἀποπνέοντα δυσσομίαν.

Βρομοπήγαδον, τό, στοῦ Βρομοπήγαδου, τοποθεσία Ζέρμας (ΒΔ) καὶ πηγή, ἧς τὸ ὕδωρ ἔχει δυσσομίαν.

Βρύση, ἡ, στ' Βρύσ', πηγή εἰς Γορίτσαν, Ζέρμαν (Α) καὶ Κάντισκον (ΝΑ). Οὔτω λέγονται αἱ πηγαί, αἵτινες εἶναι αἱ κύρια ἢ αἱ μοναδικαὶ εἰς τὰ χωρία. Ἄπαντᾶ καὶ εἰς πληθ. Βρύσες, αἱ, τζ' Βρύσις, δηλ. πηγή Βρούμπιανης (Δ) παρὰ τὴν ἁγίαν Τριάδα. Ἄπαντοῦν ὁμως καὶ αἱ κάτωθι ὀνομασίαι πηγῶν συνοδευομένου τοῦ οὐσιαστικοῦ εἴτε μὲ τὸ ὄνομα τῆς τοποθεσίας, εἰς ἣν κεῖται, εἴτε μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἰδιοκτήτου ἢ τοῦ κτίτορος εἴτε μὲ ἐν ἐπίθετον χαρακτηρίζον τὴν πηγὴν: Οὔτω εὑρίσκονται: Βρύσες εἰς ἀγίους, τζ' Βρύσις σ' τζ' Ἀη-Ποστόλ(ου)ς, τρεῖς πηγαί Καστάνιανης πλησίον τῆς ἐκκλησίας. Βρύση τοῦ Ἀλήμπεη, στ' Βρύσ' τ' Ἀλήμπεη, πηγή Κονίτισης (Α) πλησίον τῆς οἰκίας Ἀλῆ μπέη, ἄλλοτε δημάρχου Κονίτισης. Βρύση στὸ Ἀγκάθι, στ' Βρύσ' στ' Ἀγκάθ', πηγή Κονίτισης (ΝΔ) εἰς τὴν ὁμώνυμον τοποθεσίαν. Βρύση τῶν ἀναγνωσταδῶν, στ' Βρύσ' τῶν Ἀναγνωσταδῶν, πηγή Παλιοσελίου (Β) πλησίον τῆς ὁποίας κατῴκει ἄλλοτε ἡ οἰκογένεια τῶν Ἀναγνωσταδῶν· αὕτη λέγεται καὶ Μεγάλη Βρύση, ὅπερ βλ. Βρύση στὸν Βάλτον, στ' Βρύσ' στοῦ Βάλτου, πηγή Χιονιάδων (ΒΔ) ἐκ τῆς ὁμώνυμου τοποθεσίας Βρύση στὸν ἅγιον Βασίλειον, στ' Βρύσ' στοῦν ἁη-Βασίλ', πηγή Ἡλιόραχης (Δ) εἰς τὴν ὁμώνυμον θέσιν. Βρύση τοῦ Βιροῦ, στ' Βρύσ' τ' Β'ροῦ, πηγαί 1) Ἀσημοχωρίου (Ν) κειμένη εἰς τὴν ὁμώνυμον θέσιν καὶ 2) Χιονιάδων (ΒΔ), ὅπου εἶναι ὀπή (λεγομένη εἰς τὸ χωρίον βιρός), ὅπου χάνεται τὸ νερὸ τῆς πηγῆς. Βρύση στὸ Βρομονέρι ἢ στὰ Βρομονέρια, στ' Βρύσ' στὸ Βρομονέρ' ἢ στὰ Βρουμονέρια, πηγαί θειούχου ὕδατος 1) Στράτσανης πλησίον τοῦ Σαρανταπύρου καὶ 2) Χιονιάδων (Δ). Βρύση τοῦ Γελαδάρη, στ' Βρύσ' ντ' Γελαδάρ', πηγή Βούρμπιανης (Δ). Βρύση τοῦ Γιωργάκη,

στ' Βρύσ' ντ' Γιουργάκ', πηγὴ Λυκόρραχης (Α), ὅπου κάποιος Γιώργος ἔπιε νερὸ καὶ ἀπέθανεν· ἐξ αὐτῆς καὶ ἡ πέριξ τοποθεσία ὠνομάσθη. Βρύση στὸν Ἅγιον Γεώργιον, στ' Βρύσ' στὸν Ἄη-Γιώργ', πηγὴ Μολυβδοσκεπάστου (ΝΔ). Βρύση στὸ Γκαλιτάτο, στ' Βρύσ' τοῦ Γκάλ'τσιά'του, πηγὴ Χιονιάδων (ΒΔ) εἰς τὴν ὁμώνυμον τοποθεσίαν. Βρύση τοῦ Γκούντα, στ' Βρύσ' ντ' Γκούντα, βρύση Ἀηδονοχωρίου (Δ) κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τινος Γκούντα. Βρύση στὸν Γκουσταρίβα, στ' Βρύσ' τοῦ Γκουσταρίβα, πηγὴ Χιονιάδων (Ν) εἰς τὴν ὁμώνυμον τοποθεσίαν. Βρύση στοὺς Γκασαίους, στ' Βρύσ' σ' τ'ς Γκασχαιῖ (οι), πηγὴ Καστάνιανης, ὅπου κατῶκει ὁ Γκάσιος. Βρύση τοῦ Γκέκα, στ' Βρύσ' ντ' Γκέκα, βρύση Ἀηδονοχωρίου. Βρύση στὸ Γουρνομούσι, στ' Βρύσ' στὸ Γουρνομούσ', πηγὴ Ἀηδονοχωρίου εἰς τὴν ὁμώνυμον θέσιν. Βρύση τοῦ Ζάκα, στ' Βρύσ' ντ' Ζιάκα. βρύση Παλιοσελίου (Α) κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀθανασίου Ζάκα. Βρύση τοῦ Ἁγίου Ἡλία, στ' Βρύσ' τ' Ἄη-Λιά, βρύση Καβασίλων εἰς τὴν ὁμώνυμον θέσιν. Βρύση στοὺς Ἄη Θεοδώρους, στ' Βρύσ' στὸν Ἄη-Θόδουρου, βρύση Ἀηδονοχωρίου ἐγγὺς τῆς ἐκκλησίας. Βρύση τοῦ Ἱεροθέου, στ' Βρύσ' τ' Ἱερόθεου, βρύση Παλιοσελίου (Δ), εὑρισκομένη ἐντὸς τῆς οἰκίας τοῦ Ἱερομονάχου Ἱεροθέου. Βρύση τοῦ Νεζεροῦ, στ' Βρύσ' τοῦ Νιζιροῦ, πηγὴ Ἀσημοχωρίου (ΝΔ) τῆς ὁμωνύμου τοποθεσίας. Βρύση στὸν Ἅγιον Ἰωάννην, στ' Βρύσ' στὸν Ἄη-Γιάνν', πηγὴ Ἀηδονοχωρίου πλησίον τῆς ὁμωνύμου ἐκκλησίας. Βρύση στὸ Καζάνι, στ' Βρύσ' τοῦ Καζάν', βρύση Ἀστομηλίτισης (Α) εἰς τὴν θέσιν Καζάνι. Βρύση Καλή, στ' Βρύσ' Γκαλή, βρύση Καβασίλων (Β) μὲ διαυγὲς καὶ ἑλαφρὸν ὕδωρ. Βρύση τοῦ Κάμπου, στ' Βρύσ' τ' Κάμπ', πηγὴ Ἐλευθέρου (Β) εὑρισκομένη εἰς τὴν ὁμώνυμον θέσιν. Βρύση τοῦ Κάπου, στ' Κάπ' ντ' Βρύσ', πηγὴ Μολυβδοσκεπάστου (Ν), ὅπου ὁ Κάπος εἶχε χωράφια. Βρύση στοὺς Καραγκουναίους, στ' Βρύσ' σ' τ'ς Καραγκουναῖ(οι), πηγὴ Καστάνιανης, ὅπου κατῶκει οἰκογένεια Καραγκούνη. Βρύση στὰ Καραγκούνια, στ' Βρύσ' στὰ Καραγκούνια, πηγὴ Ἡλιόρραχης (Δ) εἰς θέσιν ὁμώνυμον. Βρύση τῆς Καρουτιᾶς, στ' Βρύσ' σ' τ'ς Καρουτχιᾶς, πηγὴ Κονίτισης εἰς θέσιν ὁμώνυμον. Βρύση στὴν Κερασιά, στ' Βρύσ' σ' Γκιρασχιά, πηγὴ Ἐλευθέρου (ΒΑ), ὅπου ἄλλοτε ἦτο Κερασιά. Βρύση στὰ Κηπάρια, στ' Βρύσ' στὰ Κ'πάργια, πηγὴ Καβασίλων εἰς τὴν ὁμώνυμον θέσιν. Βρύση τοῦ Κίρκα, στ' Βρύσ' τ' Κίρκα, πηγὴ Καστάνιανης ἐντὸς αὐτῆς. Βρύση τῶν Κλεφτῶν, στ' Βρύσ' τῶν Γκλιφτῶν, βρύση Φούρκας· ἐκεῖ γύρω ἐγυμναζόντο οἱ ἀρχιλησταὶ Λεωνίδας, Νταβέλης καὶ ἄλλοι, ἐπήδων, ἐχόρευον καὶ εἶχον ἐν γένει -ὁ λημέρι των. Βρύση στοὺς Κληματαίους, στ' Βρύσ' σ' τ'ς Κληματαῖ(οι), βρύση Καστάνιανης, ὅπου κατῶκει ὁ Κληματᾶς. Βρύση

τοῦ *Κολοκύθα*, στ' Βρύσ' τ' *Κολοκύθα*, πηγὴ Πυρσόγιαννης (ΝΔ), ὅπου εἶναι ἀγρὸς τοῦ *Κολοκύθα*. *Βρύση τοῦ Κόσσυβου*, στ' Βρύσ' τ' *Κόschub'* ἢ στ' *Κόschub'*, πηγὴ καὶ ἡ περὶ αὐτὴν τοποθεσία δασώδης τῆς Βούρμπιανης (Δ) ἀπὸ τὸ ὁμώνυμον πτηνόν. *Βρύση στοὺς Κουκουλαίους*, στ' Βρύσ' σ' τ'ς *Κουκουλαῖ(οι)*, πηγὴ Καστάνιανης, ἐγγὺς τῆς ὁποίας κατῶκει ὁ *Κουκούλης*. *Βρύση στὲς Κρανιές*, στ' Βρύσ' τ'ς *Κρανιές*, βρύση *Καθασίλων* εἰς τὴν ὁμώνυμον τοποθεσίαν. *Βρύση τοῦ Κυριάκη*, στ' Βρύσ' τ' *Κυργιάκ'*, πηγὴ *Σαροβοῦ* (Ν) κτισθεῖσα δαπάν'αῖς τοῦ *Κυριάκη*, κατοίκου τοῦ χωρίου. *Βρύση τοῦ Κώτσιου*, στ' Βρύσ' τ' *Κώtsch'*, βρύση *Μολυβδοσκεπάστου* (Α)· βλέπε στοὺς *Κώτσιου*. *Βρύση τοῦ Λάζου*, στ' Βρύσ' τ' *Λάξ'*, πηγὴ Ἀσημοχωρίου (ΝΔ) κατασκευασθεῖσα ὑπὸ ληστοῦ *Λάζου* ὀνόματι. *Βρύση στὲς Λεφτοκαρνές*, στ' Βρύσ' τ'ς *Λιφτουκαργιές*, βρύση *Καθασίλων* εἰς τὴν ὁμώνυμον θέσιν. *Βρύση στοὺς Λιολαίους*, στ' Βρύσ' τ'ς *Λιολαῖ(οι)*, βρύση *Καστάνιανης*, ὅπου κατῶκει ὁ *Λιόλιος*. *Βρύση στὴ Λούτσα*, στ' Βρύσ' στ' *Λούτσα*, βρύση *Χιονιάδων* (ΒΑ) εἰς τὴν ὁμώνυμον θέσιν. *Βρύση τοῦ Μάλλιακα*, στ' Βρύσ' τ' *Μάλλιακα*, βρύση *Κονίτιος* πλησίον τῆς οἰκίας τοῦ *Μάλλιακα*. *Βρύση Μεγάλη*, στ' Βρύσ' τ' *Μιγάλ'* ἢ στ' *Μιγάλ'* Βρύσ', βρύση *Παλιοσελίου* (Β), ἡ μεγαλύτερα ὄλων· λέγεται καὶ *Βρύση τῶν Ἀναγνωστιάδων*, (ὁ ἰδέ). *Βρύση στὸ Μεσοφούντι*, στ' Βρύσ' στοὺς *Μ'σουφούντ'*, πηγὴ Ἐλευθέρου (Β). *Βρύση στὸ Μεσοχώρι*, στ' Βρύσ' στοὺς *Μσουχωρ'*, βρύση εἰς τὴν μέσην συνοικίαν τῆς *Στράτσανης*. *Βρύση στὸ Μέτσοβον*, στ' Βρύσ' στὸ *Μέτσοβον*, βρύση *Χιονιάδων* (Δ) ἐκ τῆς ὁμώνυμου τοποθεσίας. *Βρύση εἰς Μισιακουλαίους*, στ' Βρύσ' τ'ς *Mischakoulaï(οι)*, βρύση *Καστάνιανης*, ὅπου κατοικεῖ ὁ *Μισιακούλης*. *Βρύση τοῦ Μήτσιου*, στ' Βρύσ' τ' *Μήτσι(ου)* ἢ στ' *Μήτσι(ου)* τ' Βρύσ' ἢ ντ' *Μπ'γάδ'*, πηγὴ ἐκ τῆς ὁμώνυμου τοποθεσίας. *Βρύση στοὺς Μουσιαίους*, στ' Βρύσ' τ'ς *Mouschaï(οι)*, πηγὴ *Καστάνιανης*, ὅπου κατῶκει ὁ *Μούσιος*. *Βρύση τοῦ Μπαμπᾶ*, στ' Βρύσ' ντ' *Μπαμπᾶ*, βρύση *Κάτω Κονίτιος*, ὅπου ἦτο *Μπαμπᾶς* καὶ εἶχε μοναστήρι (τεκέ). *Βρύση τοῦ Μπάμπου*, στ' Βρύσ' ντ' *Μπάμπ'*, βρύση Ἀηδονοχωρίου. *Βρύση στοὺς Μπιμπαίους*, στ' Βρύσ' τ'ς *Μπιμπαῖ(οι)*, πηγὴ *Καστάνιανης*, ὅπου κατῶκει ὁ *Μπίμπας*. *Βρύση στὸ Μπιτίτσιο*, στ' Βρύσ' στὸ *Μπιντίτσιου*, πηγὴ *Χιονιάδων* (Δ) ἐκ τῆς ὁμώνυμου τοποθεσίας. *Βρύση τοῦ Μπόνιου*, στ' Βρύσ' τ' *Μπόνι(ου)*, βρύση Ἀηδονοχωρίου (Α), πλησίον τῆς ὁποίας ἔχει τὸν ἀγρὸν τοῦ ὁ *Μπόνιος*. *Βρύση τῆς Μπορόγιας*, στ' Βρύσ' τ'ς *Μπορόγιας*, πηγὴ *Μολυβδοσκεπάστου* (Ν) μὲ ἄφθονον νερό. *Βρύση στὸ Μποραζάνι*, στ' Βρύσ', στοὺς *Μπουραζάν'*, βρύση εἰς ὁμώνυμον θέσιν. *Βρύση στὰ Μποσιάνια*, στ' Βρύσ' στὰ *Μπουσιάνια*

πηγή Καβασίλων ἀπὸ τὴν ὁμώνυμον θέσιν. *Βρύση στὸ Μπογδανάκι*, στ' Βρύσ' στοῦ Μπογδανάκ', βρύση Χιονιάδων (Δ) ἐκ τῆς ὁμωνύμου τοποθεσίας. *Βρύση στὸ Μπριστούρι*, στ' Βρύσ' στοῦ Μπρισχτούρ', πηγὴ Χιονιάδων (Β) εὐρισκομένη εἰς τὴν ὁμώνυμον θέσιν. *Βρύση στὰ Νικιτσαίκα*, στ' Βρύσ' στὰ Νικιτσαίκα, πηγὴ Ἀηδονοχωρίου εἰς τὴν ὁμώνυμον θέσιν. *Βρύση τοῦ Ἀγίου Νικολάου*, στ' Βρύσ' τ' Ἀη - Νικολάου, βρύση Στράτσανης πλησίον τῆς ὁμωνύμου ἐκκλησίας. *Βρύση τοῦ Ντόβα*, στ' Βρύσ' ντ' Ντόβα, πηγὴ εἰς θέσιν *Καρυὰ τοῦ Ντόβα*, (δ' ἰδέ). *Βρύση εἰς Ντουκαίους*, στ' Βρύσ' σ' Ντουκαῖ(οι), πηγὴ Καστάνιανης, ὅπου κατοῖκε ὁ Ντούκας. *Βρύση τοῦ Ντούλα*, στ' Βρύσ' ντ' Ντούλα, πηγὴ Χιονιάδων (ΒΔ) εὐρισκομένη ἐγγὺς τοῦ ἀγροῦ τοῦ Ντούλα. *Βρύση στὴν Παλιοκοῦλα*, στ' Βρύσ' στ' Μπαλιουκοῦλα, τοποθεσία Ἀηδονοχωρίου εἰς τὴν θέσιν «Παλιοκοῦλα». *Βρύση τοῦ Παναγιώτη*, στ' Βρύσ' τ' Παναϊώτ', βρύση Χιονιάδων (Δ) ἐπισκευασθεῖσα ὑπὸ ποιμένος τινὸς Παναγιώτου. *Βρύση τοῦ Παπαγιάννη*, στ' Βρύσ' τ' Παπαϊάνν', πηγὴ 1) Καβασίλων κατασκευασθεῖσα ὑπὸ ἱερέως Παπαγιάννη καὶ 2) Κονίτσης (Α), ὅπου πλησίον κατοικεῖ ὁ Παπαγιάννης. *Βρύση στοὺς Παπαδημαίους*, στ' Βρύσ' τ'ς Παπαδ'μαῖ(οι), πηγὴ Καστάνιανης, ὅπου ὁ Παπαδήμας κατοικεῖ. *Βρύση τοῦ Παπαπάντου*, στ' Βρύσ' τ' Παπαπάντ', πηγὴ Κονίτσης (Ν), ὅπου κατοικεῖ ὁ Παπαπάντος. *Βρύση στὰ Πατσιαλίδια*, πηγὴ Ἀηδονοχωρίου, ὅπου ἔρριπτον τὰ περιττὰ. *Βρύση τοῦ Πεκλαρίτη*, στ' Βρύσ' τ' Πικλαρίτ', πηγὴ Ἐλευθέρου (Β), ἣν ἀσφαλῶς θὰ κατεσκευάσεν τις καταγόμενος ἐκ Πεκλαρίου. *Βρύση στὸ Πηγάδι*, στ' Βρύσ' στοῦ Μπγὰδ', κεντρικὴ κρήνη Καβασίλων κατασκευασθεῖσα δαπάναις τοῦ διαμένοντος ἐν Βουκουρεστίῳ Νικολ. Κορδᾶ. *Βρύση στὰ Πηγαδίτσια*, στ' Βρύσ' στὰ Πηγαδίτσια, πηγὴ Χιονιάδων (ΒΔ) μὲ ὀλίγον νερὸ πηγάζον ἀπὸ πολλὰ μέρη. *Βρύση στὰ Πλατάνια*, στ' Βρύσ' στὰ Πλατάνια, βρύση Βούρμπιανης. *Βρύση τῆς Ράχης*, στ' Βρύσ' σ' τ'ς Ῥάϊχς, πηγὴ Καστάνιανης εἰς Ῥάχιν. *Βρύση τοῦ Σιανοκώστα*, στ' Βρύσ' τ' Schανοκώστ', πηγὴ Χιονιάδων (Δ) ἐκ τῆς ὁμωνύμου τοποθεσίας. *Βρύση τῆς Σιλιβιᾶς*, στ' Βρύσ' τ'ς Σιλιβιγῆς, πηγὴ Πυρσόγιαννης εἰς τὴν ὁμώνυμον θέσιν. *Βρύση τοῦ Σιόπλα*, στ' Βρύσ' τ' Schόπλα, πηγὴ Ἐλευθέρου (Β). *Βρύση τῆς Σκάλας*, στ' Βρύσ' τ'ς Σκάλας, πηγὴ Χιονιάδων (Β) εἰς τὴν θέσιν «Σκᾶλα». *Βρύση στὴ Σκούφα* στὸ Σιάδι, στ' Βρύσ' στ' Σκούφα στοῦ Schᾶδ', πηγὴ Χιονιάδων εἰς τὴν ὁμώνυμον θέσιν. *Βρύση στὸ Στενό*, στ' Βρύσ' στὸ Στενό, πηγὴ Βούρμπιανης (Δ) εἰς θέσιν Στενό. *Βρύση τοῦ Τατσιόπουλου*, στ' Βρύσ' τ' Τατσιόπλου, πηγὴ Κονίτσης (Ν), ὅπου ἦτο ὁ ἰατρὸς Τατσιόπουλος. *Βρύση τοῦ Τούρκου*, στ' Βρύσ' Τούρκ' τοποθεσία καὶ βρύση Παλιοσελίου (Β),

ἔπου συμπλακείς Τοῦρκος μετὰ Παλιοσελιτῶν ἐφονεύθη (βλ. σχετικῶς τοπωνυμίαν Ἑγία Παρασκευή, ἰδίου χωρίου). *Βρύση τοῦ Τσιαμάτη*, στ' Βρύσ' τ' Τσιαμάτ', πηγὴ Στράτσανης εἰς συνοικίαν *Τσιαμαῖτες*. *Βρύση τοῦ Τσιράκου*, στ' Βρύσ' τ' Τσιράκ', πηγὴ Ἐξοχῆς (N) κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Τσιράκου. *Βρύση τῆς Τσιούραινας*, στ' Βρύσ' τ' Τσιούραινας, πηγὴ Ἀσημοχωρίου (Δ) πλησίον τοῦ ἀγροῦ τῆς Τσιούραινας. *Βρύση στήν Τσουκνίδα*, στ' Βρύσ' Ντζουκνίδα, πηγὴ Χιονιάδων (ΒΔ) εἰς θέσιν «Τσουκνίδα». *Βρύση τοῦ Χασάν*, στ' Βρύσ' τ' Χασάν, πηγὴ Ἐξοχῆς (N), ἔπου ἐφονεύθη ὁ Τοῦρκος Χασάν. *Βρύση στοὺς Χατζῆτες*, στ' Βρύσ' τ' Χατζῆτες, πηγὴ ἁγίας Βαρβάρας εἰς συνοικίαν ὁμώνυμον. *Βρύση στὸ Ὁρολόγι*, στ' Βρύσ' στ' Οὐρουλόϊ, πηγὴ Κονίτισης ἐντὸς τῆς κωμοπόλεως πλησίον τοῦ ὄρολογίου αὐτῆς. Ἀπαντᾷ καὶ ὁ τύπος *Βρυσούλα*, στ' Βρυσούλα, μικρὰ πηγὴ Ὁξῶς (B) καὶ Βούρμπιανης (Δ) ἢ δευτέρα προφ. καὶ στή *Βρυσούλα*.

Ὄνομασῖαι *Βρύση* εὑρεται ἐν Παρνασσίδι (Κόλια σ. 117), ὑποκοριστικὸν ὡσαύτως ἐν Παρνασσίδι (ἐν. ἀν.), *Βρύση* καὶ *Βρυσίδα* εἰς Μύρθιο (Χατζιδάκις), *Βρυσούλα* ἐν Πρεβέζῃ καὶ *Βρυσούλες* ἐν Παπίγκῳ (Ἀναγνωστοπούλου σ. 90), *Βρύση* ἐν Μυκόνῳ (Μενάρδου τοπωνυμικὸν τῆς Μυκόνου 246), ἔπου *βρύση* σημαίνει πηγάδι κατ' ἀντίθεσιν πρὸς Κόνιτσαν καὶ τὴν ἐπαρχίαν τῆς, *Βρύση* εἰς Κουκούλι (Στεργιοπούλου 1933, σ. 107), *Βρύση* καὶ πολλαὶ ἄλλαι μετὰ τοῦ ὀνόματος τῆς τοποθεσίας ἢ τοῦ κτίτορος ἢ τοῦ ἰδιοκτῆτου εἰς Μελισσουργούς (ἐνθ. ἀν. 120--1), *Μεγάλῃ Βρύση* εἰς Πηγάδι (ἐνθ. ἀν. 129).

Βυζίστρανη, ἢ, στ' Βυζίστραν', τοποθεσία Ἀηδονοχωρίου (N).

Βωβή, ἢ, στ' Βουβή, πηγὴ Ἀμαράντου (ΒΑ), διότι τὸ ὕδωρ αὐτῆς ἀναβλύζει ἡσύχως, χωρὶς νὰ ἀκούεται.

Γ

Γαβραούλης, ὁ, στὸ Γαβραούλ', τοποθεσία Νικάνορος (NΔ).

Προβλ. ἐν Εὐρυτανίᾳ (Λουκοπούλου Ποιμενικὰ Ῥούμελης σ. 127), ἐν Παρνασσίδι (Κόλια σ. 117), εἰς Μελισσουργούς (Στεργιοπούλου, 1933 σ. 121).

Ἡ λέξις εἶναι ὑποκοριστικὸν τοῦ γάβρος, ἐξ οὗ κατὰ μετάθεσιν τοῦ ρ γίνεται γράβος.

Ὁ Meyer (Neugr. Stud. IV 24) συνδυάζει τὴν λέξιν πρὸς τὴν σλοβενικὴν *gaber*—Weisbuche.

Γαῖδουροχώραφα, τά, Γαῖδουρουχώραφα, τοποθεσία Ἐξοχῆς (N) χρησιμεύουσα διὰ τὴν νομὴν τῶν ὄνων. Αὐτὴ ἢ ἐξήγησις μοὶ ἐδόθη, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀκριβής. Ἡ τοπωνυμία αὕτη εἶναι χαρακτηριστικὴ τοῦ ἀγόνου τοῦ τόπου.

Ἀνάλογοι τοπωνυμῖαι ἐν Ἀττικῇ καὶ Κύπρῳ (Μενάρδου τοπωνυμ. Κύπρου, σ. 315—420), Γομαροχώραφα ἐν Γορτυνίᾳ καὶ Παρνασσίδι (Κόλια σ. 119), Γαῖδουριάτης χωρίον Πατρῶν (Λαογραφία τ. Ε' 1915, σ. 266).

Γαναδιό, τό, στοῦ Γαναδιό, συνοικισμὸς τοῦ χωρίου Μολίστης Κο-

νίτσης. Κατὰ τὴν παράδοσιν ἡ λέξις παρήχθη ἀπὸ τὸ «κάνα δυὸ»=μερικοί, ὀλίγοι, δηλ. ξένοι, οἵτινες κατόκησαν εἰς τὴν θέσιν τοῦ Γαναδιοῦ. Κατὰ παλαιὸν κτηματολόγιον ἅπαντα τὰ εἰς τὴν περιφέρειαν ἐκείνην κτήματα ἀνήκουν εἰς τοὺς κατοίκους Μεσαριᾶς, ἐξ ὧν οἱ ξένοι οὗτοι ἀποκατασταθέντες σὺν τῷ χρόνῳ ἠγόρασαν πολλά.

Γελαδάρης, ὁ, στ' Γελαδάρ', πηγὴ Βούρμπιανης (Δ), ὅπου ἦτο τὸ γρέκι τοῦ βοσκοῦ βοῶν.

Γελαδόρραχη, ἡ, στ' Γελαδόρραχ', λοφίσκος Μολυβδοσκεπάστου (Δ) κατάλληλος διὰ βοσκήν βοῶν. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως καὶ τὸ σχῆμα αὐτοῦ νὰ προσέδωκε τὸ ὄνομα τοῦτο.

Γελαδονομή, ἡ, στ' Γελαδονομή, τοποθεσία Μελισσόπετρας (Β), ὅπου ἔβοσκον ἀγέλαι βοῶν.

Πρβλ. Γελαδονομή ἐν Παπίγκῳ (*Αναγνωστοπούλου σελ. 94).

Γενίτσαρος, ὁ, στ' Γενίτσαρ', τοποθεσία Καντσίκου (ΝΑ), ὅπου κάποιος γενίτσαρος ἐφονεύθη. Ἀπαντᾷ καὶ *Γενίτσαροι*, οἱ, στ'ς Γενίτσαρους, τοποθεσία Φούρκας, ὅπου εἶχον φονευθῆ γενίτσαροι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας.

Γενοβονίβα, ἡ, στ' Γινουβουνίβα, τοποθεσία Πουρνιαῶς (Ν).

Γερακίνα, λα' (=στὸ Γεράκι), τοποθεσία Διστράτου (Ν), ὅπου μαζεύονται τὰ γεράκια.

Βλ. λέξιν εἰς Νικολαΐδου (σελ. 130).

Γερακοφωλιά, ἡ, στ' Γερακουφουλιά, τοποθεσίαι Γοργοποτάμου καὶ Πουρνιαῶς (Α), ὅπου συγκεντρώνονται τὰ γεράκια.

Γερανόν, τὸ, στοῦ Γερανό, μικρὰ κοιλάς Πυξαριᾶς (ΝΑ), καταφύγιον τῶν ψαροφαγάδων, πτηνῶν ὁμοιαζόντων πρὸς τὰ γεράκια.

Γεράσης, ὁ, στ' Γεράσ', τοποθεσία Ἐξοχῆς (Δ) ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἰδιοκτῆτου. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον εἶναι καὶ τοποθεσία εἰς Γαναδιὸ (ΒΑ) *Γερασάνικο*.

Γέφυρες, αἱ, στ'ς Γέφυρις, τοποθεσία Κονίτσης (ΒΔ), ὅπου εἶναι γεφύρι μὲ πολλὰς κολῶνες. Ἀπαντᾷ: *Γεφύρι*, τό, στοῦ Γεφύρ', 1) τοποθεσία Καντσίκου (Β), ὅπου τὸ γεφύρι παραποτάμου τοῦ Σαρανταπόρου, 2) τοποθεσία Ἀγίας Βαρβάρας, ὅπου τὸ γεφύρι τοῦ ποταμοῦ τοῦ χωρίου. *Γεφύρια*, τὰ, στὰ Γιοφύρια, τοποθεσία Καστάνιανης (Δ), ὅπου ἦσαν γεφύρια. *Γεφύρι τοῦ Καραγιάννη*, στοῦ Γεφύρ' τ' Καραϊάνν', τοποθεσία Κονίτσης. *Γεφύρι τοῦ Φιλάχτη* (=γέφυρα τοῦ φύλακος), τοποθεσία περὶ τὴν γέφυραν ταύτην, ὅπου ἦτο ἄλλοτε φύλαξ, μεταξὺ Φούρκας καὶ Τούζουλης Μακεδονίας. *Γεφύρι τοῦ Χασάν*, τοποθεσία Παλιοσελίου (Δ) περὶ γέφυραν κατασκευασθεῖσαν ὑπὸ χριστιανοῦ τινος ὀνόματι Χα-

σάνη. *Γεφύρι* τοῦ *Χειμῶνα*, τοποθεσία γύρω ἀπὸ γέφυραν, ὅθεν οἱ Φουρκιῶται περνοῦν μόνον τὸν χειμῶνα.

Πρβλ. *Γέφυρα* εἰς Κουκούλι (Στεργιοπούλου 1933 σ. 107).

Γεώργιος ἅγιος, στὸν ἙΑ-Γιώργ', 1) τοποθεσία Ἁγίας Βαρβάρας, 2) λόφος Γορίτισης, ὅπου ἄλλοτε ἦτο τὸ χωρίον καὶ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου, 3) τοποθεσίαι Ἡλιόραχης (Α) καὶ Μεσαριᾶς (ΝΔ), ὅπου παρεκκλήσι τοῦ ἁγίου, 4) τοποθεσία Κονίτισης (Δ) ἐκ τοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας τοῦ Παπαδημούλη παλαιοῦ ἀσκητηρίου καλογήρου, ὀνόματι Χρυσάνθου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν αὐτόπτης μάρτυς τοῦ θανάτου τοῦ νεομάρτυρος Γεωργίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων· τὸ ἀσκητήριον μετετράπη εἰς ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου. 5) τοποθεσίαι Μολυβδοσκεπάστου, μία ΝΔ καὶ μία Ν ὅπου σώζονται αἱ ἐκκλησίαι καὶ μία Ν, ὅπου εἶναι ἠρειπωμένη ἡ ἐκκλησία, 6) λόφος Παλαιοσελίου (ΝΔ), ὅπου ἐξωκλήσι τοῦ ἁγίου, 7) τοποθεσίαι Ἀηδονοχωρίου (Α) καὶ Πουρνιαῶς (Β).

Γερογιάννης, ὁ, στ' Γιουργιάνν', τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΔ) ἐκ τοῦ ἰδιοκτήτου κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ χωράφια ἢ κτήματα, ὡς συνήθως εἰς τὰς κυριωνύμους τοπωνυμίας.

Γιωργούλας, ὁ, στ' Γιωργούλα, τοποθεσία Πουρνιαῶς (Ν) ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἰδιοκτήτου. Ἀπαντιᾶ καὶ Γεωργουλάδικα, τὰ, στὰ Γιωργουλάδ'κα, τοποθεσία Πουρνιαῶς (Β).

Γιάννος, ὁ, στ' Γιάνν', τοποθεσία Γοργοποτάμου κυριώνυμος. Ἐξ αὐτοῦ προέρχονται αἱ τοπωνυμίας: *Γιαννούσης*, ὁ, στ' Γιαννούσ', τοποθεσία Χιονιάδων (Β) ἀνήκουσα εἰς Γιαννούσην· *Γιαννάκις*, ὁ, στ' Γιαννάκ', τοποθεσία Νικάνορος (Δ) καλλιεργουμένη· *Γιαννάκια*, τὰ, στὰ Γιαννάκια, τοποθεσία Χιονιάδων (ΒΑ), ὅπου φύονται ἀρωματώδη φυτὰ, λεγόμενα *γιαννάκια*. Ταῦτα συλλέγονται τὴν 24ην Ἰουνίου, ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου.

Γιαννουβόντα, ἡ, στ' Γιαννουβόντα, πηγὴ Μολυβδοσκεπάστου (Α) ἀνήκουσα εἰς Γιάννον.

Γιατίκι, τό, στὸ Γιατίκ', τοποθεσία Βούρμπιανης (ΒΑ), ὅπου ἀγρὸς ἐκκλησιαστικός.

Ἡ λέξις εἶναι τουρκικὴ, σημαίνουσα βακούφικο ἀγρόκτημα.

Γίνια αλαούσιο, λά (=στὸ ἀμπέλι τοῦ γέρου), τοποθεσία Ἀρμάτων (Β) ὅπου ἦτο ἀμπέλι ἀνήκον εἰς γέροντα.

Γιόγκος, ὁ, στ' Γιόγκ', τοποθεσία Μεσαριᾶς (Ν).

Γιουρτσιότσιανες, αἱ, στ' Γιουρτσιότσιανις, τοποθεσία Ἐξοχῆς (Β), ὅπου εἶχεν ἄλλοτε στρογγυλὰ μικρὸς Γεώργιος κατὰ τὴν παράδοσιν.

Γιώρακα, ἡ, στ' Γιώρακα, τοποθεσία Μεσαριᾶς (ΝΔ). Λέγεται ὅτι ἡ

τοπωνυμία προῆλθεν ἐκ τῆς ἀποχαιρετιστηρίου φράσεως «*ἡ ὥρα καλή*» ἣτις κατ' ἀνάπτυξιν τοῦ *j* ἔγινε «*γιώρα καλή*» καὶ κατὰ συκοπήν τοῦ *-λή* ἔμεινε «*γιώρα κα*».

Γιωταίικο, τό, σιὸ Γιουταίικου, πηγὴ Λαγκάδας κτισμένη ἀπὸ τὸν Γιώτην καὶ εὕρισκομένη ἐντὸς τῆς αὐλῆς τῆς οἰκίας αὐτοῦ.

Γκάλινα, ἡ, στ' Γκάλινα, συνοικία Καστάνιανης (B) καὶ τοποθεσία Πουρνιάς (B). Ὅμοια εἶναι καὶ ἡ **Γκάλα**, στ' Γκάλα, ὁμαλὴ τοποθεσία Πυρσόγιανης (Δ).

Γκαλίτσιον, ἡ, στ' Γκαλίτσ(ιον), τοποθεσία Γαναδιοῦ (BΔ) κατωφερῆς. Συγγενὴς εἶναι καὶ ἡ τοπωνυμία **Γκαλτσᾶτο**, τό, σιὸ **Γκαλτσᾶτο**, δάσος Χιονάδων (BΔ).

Γκαλντερίμι, τό, σιὸ Γκαλντερίμ', κῆποι Γαναδιοῦ (N) ὅπου εἶναι δρόμος λιθόστρωτος.

Ἡ λέξις εἶναι τουρκικὴ.

Γκαμήλα, ἡ, στ' Γκαμήλα, ἀπότομον ὄρος Κονίτσης (N) ὀνομασθὲν οὕτω λόγῳ τῆς ὁμοιότητός του πρὸς τὴν κάμηλον.

Γκαμψιές, αἱ, στ' Γκαμψιές, τοποθεσία Ζέρμας ἔχουσα δένδρα, τὰ ὅποια λέγονται **Γκαμψιαὶ** (εὐ. γκαμψιά=τσουτσουφιά).

Γκαντένω, ἡ, στ' Γκαντένω, βρύση καὶ τοποθεσία Βούρμπιανης (Δ).

Γκαρέλιας, ὁ, σιὸν Γκαρέλια, τοποθεσία Φούρκας (Δ), ὅπου οἱ ἀρχιλησταὶ ἀδελφοὶ Γκαρέλια ἐφρονεύθησαν ὑπὸ τουρκικοῦ ἀποσπάσματος.

Γκασάδικο, τό, σιὸ Γκασάδ'κο, πηγὴ εἰς τὴν συνοικίαν Γκάσου τῆς Πυρσόγιανης.

Γκατζιοναῖοι, οἱ, σ' τ'ς Γκατζιουναῖ(οι), συνοικία Ζέρμας ἀπὸ τὸ ὄνομα Γκατζιόνας.

Γκέσος, λα' Γκέσ(ου), τοποθεσία Ἀετομηλίτσης ἐκ τοῦ ἐπωνύμου Γκέσου.

Γκίνης, ὁ, στ' Γκίν', χεῖμμαρρος καὶ πηγὴ ἐντὸς τοῦ χωρίου.

Γκιογκιολάρι, νε' Γκιογκιολάρ', συνοικία Πλικατίου, ὅπου κατοικοῦν οἱ Γκιόγκηδες (Γκιόγκης ἐν.). Ἡ συνοικία αὕτη, πρὶν ἢ συγκροτηθῆ, ἐκαλλιεργεῖτο ὑπὸ τῶν Γκιόγκηδων καὶ κατόπιν συνωκίσθη. Τὸ δεύτερον συνθετικὸν τῆς τοπωνυμίας ἐκ τοῦ *jağó* =καλλιεργῶ τὴν γῆν. Οὕτω ἡ πρώτη σημασία τῆς λ. εἶναι «κτῆματα (καλλιεργούμενα) τῶν Γκιόγκηδων», κατόπιν καὶ τόπος διαμονῆς αὐτῶν.

Γκιόλμινες, αἱ, σ'ς Γκιόλμινις, τοποθεσία Ἀηδονοχωρίου (B).

Γκιώνη, λα' (=στοῦ Γκιώνη), τοποθεσία Διστράτου (B).

Γκλάμπουρδα, τὰ, σὰ Γκλάμπουρδα, δασώδης τοποθεσία Καστάνιανης (B).

Γκόγκος, ὁ, στ' Γκόγκ', τοποθεσία Καστάνιανης.

Γκοδέλαινα, βλ. *Κοτέλαινα*.

Γκόλιος, ὁ, στὸν Γκόλιο, ὄρος διήκων ἀπὸ Γοργοποτάμου, Χιονιάδων, Βούρμπιανης, Πορσόγιαννης, Στράτσιανης. Καὶ οὐδέτ. *Γκόλιο*, τό, κορυφογραμμὴ Γαναδιοῦ (ΒΑ) καὶ Λαγκάδας (Α).

Ἡ λέξις αὕτη εἶναι σλαβικὴ (goliu). Συνηθίζουσι εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κονίτσης πᾶν τμήμα γυμνὸν γῆς νὰ ὀνομάζουσι *γκόλιο*. Ἐκ τῆς σλαβικῆς ταύτης λέξεως συνετέθησαν διάφορα τοπωνύμια, ὡς λ. χ. : *Γκολιομανίβα*, ἡ, στ' *Γκολιομανίβα*, ἀγροὶ Ἁγίας Βαρβύρας (Α).

Γκολουμπάντι, τό, στὸν Γκουλουμπάντ', τοποθεσία Γοργοποτάμου, ὅπου ἄλλοτε ἦτο στενὸς δρόμος ἄγων πρὸς τὸ *Μπουνάρι*.

Γκόντοβλου, λα', τοποθεσία Διστράτου.

Γκοργκόλι, τό, στὸ Γκοργκόλ', τοποθεσία Ἀμαράντου (Δ), κεκαλυμμένη ὑπὸ πετρῶν.

Γκορτίτσα, ἡ, στ' Γκουρτίτσα, λόφος Ἀμαράντου (Δ) κεκαλυμμένος ὑπὸ ἀγριαπιδιῶν.

Λέξις σλαβικὴ (gora=ὄρος).

Γκορτσιά, ἡ, στ' Γκουρτζιά, τοποθεσία εἰς τὸ Ἐλεύθερον (Β) ἐκ τοῦ ὑπάρχοντος ὁμωνύμου δένδρου καὶ εἰς τὴν Ἐξοχὴν (ΝΑ), ὅπου ἄλλοτε γκορτσιά. Ἀπαντᾷ καὶ εἰς πληθ. αἱ *Γκορτσιές*, πρόφ. σ' τ'ς *Γκουρτζιές*, εἰς Ἀσημοχώριον (Ν), Νικάνορα (Δ) καὶ Χιονιάδες (Α). Ἐν Ὁξυᾷ (ΒΑ) λέγεται *Γκορτσιές τοῦ Νίκα*, στ' *Γκουρτζιές τ' Νίκα*, διότι εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἦσαν τοιαῦτα δένδρα ἀνήκοντα εἰς τινὰ Νῆκον Σελτσιώτην. Εἰς Δίστρατον καὶ εἰς Ἄρματα (Δ) λέγεται *Γκουρτζίκου* (=μικρὰ γκορτσιά). Τοποθεσίαι, ὅπου εἶναι πολλὰς ἀγριοαχλαδιές.

Πρβλ. ἐν Παρνασσίδι Ἀγκορτσιά (Κόλια σ. 110), εἰς Κωστήτσι (Στεργιοπούλου 1933 σ. 112), *Γκορτζιές* εἰς Βουργαρέλι (Στεργιοπούλου 1928, σ. 325) καὶ *Γκορτζύλα*, εἰς Βελεντζικὸν (ἐνθα ἄνωτ.).

Γκορτσιά, εἶναι ἡ ἀγρία ἀπιδέα *Pyrus Saliciformia* (Χελδράιχ 1910). Ἡ λέξις κατὰ Meyer (Neugr. Stud. II 65) εἶναι ἄλβανικὴ ἐκ τοῦ *Goritse=Holzbirne*, θεωρεῖ δ' αὐτὴν βλαχικὴν ὁ Murnu (Rum. Lehnw. in Neugr.).

Γκοῦβα, ἡ, στ' Γκοῦβα, πηγὴ Κάτω Κονίτσης· ἄνω εἶναι σπήλαιον καὶ κάτω αὐτοῦ εἶναι λάκκος μικρός, δηλ. γκοῦβα, ὅπου εἶναι τὸ νερὸ τῆς πηγῆς. *Γκοῦβες*, αἱ, στ'ς *Γκοῦβις*, ῥάχη Γαναδιοῦ (ΒΔ) καὶ τοποθεσία Λαγκάδας (Ν) μὲ πολλοὺς λάκκους, τοποθεσία Γοργοποτάμου ὁμοιάζουσα πρὸς γκοῦβαν. *Γκοῦβες τοῦ Μίγκου*, σ' τ'ς *Γκοῦβις τ' Μίγκ'*, δάσος Ἀηδονοχωρίου (Ν), ὅπου εἶναι *γκοῦβες*, (=λακκώματα) ἀνήκοντα εἰς Μίγκον. Ἐδῶ εἶναι καὶ ὁ γνωστὸς λίθος *πεταλίτσης*. *Γκοῦβες Τσαγκάδικες*, στ'ς *Γκοῦβις Τζαγκάδ'κις*, τοποθεσία κοίλη Ζέρμας ἀνήκουσα εἰς τὸν

Τσάγκαν, ὅπου ἔχει οὗτος τὰ πρόβατά του. Ἐπαντιᾶ καὶ ὑποκοριστ. **Γκουβέλα**, ἢ, στ' Γκουβέλα, τοποθεσία Μολυβδοσκεπάστου (N). Εἰς Ἄρματα εἶναι τοποθεσία λὰ Γκοῦβ, διότι ὑπάρχει μέγας λάκκος (τρύπα).

Ἡ λέξις προῆλθεν εἰς τῆς λέξεως γούβα, ὅπερ ἰδέ.

Γκούβετη, ἢ, στ' Γκούβετη, τοποθεσία Πουρνιάς (B).

Γκουβραῖτες, οἱ, στ' Γκουβραῖτες, συνοικία Ἀμαράντου (A).

Γκουγκούλια, ἢ, στ' Γκουγκούλια, τοποθεσία Πουρνιάς (A).

Γκουζέλιμα, τό, στου Γκουζέλιμα, τοποθεσία Ἁγίας Βαρβάρας (A).

Γκουλαγιά, ἢ, στ' Γκουλαγιά, τοποθεσία Πουρνιάς (B).

Γκουντουῖλες, αἱ, στ' Γκουντουῖλες, τοποθεσία Ἐξοχῆς (B), λίσβας.

Γκούρα, ἢ, στ' Γκούρα, 1) δάσος Ἀειομηλίτης (A) μὲ γρόπαν (λάκκον), ὅθεν ἐξέρχεται νερό, 2) δάσος Ἀηδονοχωρίου (Δ), ὅπου τὸ μοναστήρι Ἁγίου Ταξιάρχαι εἶναι ἐπὶ πέτρας. Ἐπαντιᾶ Γκοῦρι, λὰ Γκοῦρ', κορυφογραμμὴ τοῦ Γράμμου ἐν Ἀειομηλίτῃ (A) καὶ Γκοῦρε, λὰ Γκοῦρε, τοποθεσία καὶ πηγὴ Διστράτου (Δ) καὶ Ἀρμάτων (B).

Γκούρα λέγεται ῥύαξ ἐν Ἀττικῇ (Σαρρῆ σ. 132) καὶ εἰς Χόσεψην (Στεργιοπούλου 1933, 137), πηγὴ δὲ εἰς Πηγάδια (ἐνθ. ἀν. σ. 129), εἰς Βελεντζικόν, Λειψῶ καὶ Ρεῖκια Σκουληκαριάς (Στεργιοπούλου 1928 λεσ. 328).

Γκουσαβέλι, τό, στὸ Γκουσαβέλι, τοποθεσία Ἁγίας Βαρβάρας εἰς συνοικίαν Κιαμαῖτες.

Ἡ λέξις εἶναι λατινικῆς προελεύσεως ἐκ τοῦ *guse*=λαιμός.

Γκουστανῖκος, ὁ, στὸν Γκουστανῖκου, λάκκος μέγας (ῥύαξ δηλ.) Καστάνιανης.

Γκουσταρίτσα, ἢ, στ' Γκουσταρίτσα, τοποθεσία, ἄλλοτε συνοικισμὸς Ζέρμας (NΔ), ὅπου ἦσαν πολλαὶ σαῦραι (γκουσταρίτσες). Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα διὰ τὴν αὐτὴν λέγεται καὶ ἡ τοπωνυμία **Γκούστερα**, ἢ, στ' Γκούστερα, δασικὴ ἔκτασις Νικάνορος (NA), διότι ἡ σαῦρα ἀλλαχοῦ λέγεται καὶ γκουστέρα.

Γκουτζιοῖ, οἱ, στ' Γκουτζιοῦς, τοποθεσία Χιονιάδων (N). Τὸ πρῶτον εἶναι συνθετικὸν εἶναι τὸ αὐτὸ εἰς τὴν τοπωνυμίαν **Γκουτζιοπήγαδο**, τό, στὸ Γκουτζιοπήγαδου, πηγὴ Μολυβδοσκεπάστου (A) μικρά.

Γκοψινᾶδες, οἱ, στ' Γκοψινάδεις, συνοικία Ζέρμας ἐκ τοῦ ἐπωνύμου Γκοψίνα.

Γκράπ λά, τοποθεσία Ἀρμάτων (A) ἢ λέξις παραφθορὰ τοῦ *grebu*. Ἐπαντιᾶ καὶ **Γκράπα Ντίγκ'**, λά, (=στὴν Κάτω Γκράπα), τοποθεσία Ἀρμάτων (B). Σύνθετος ἢ **Γκραμποστάνα**, ἢ, στ' Γκραμποστάνα, τοποθεσία Ἀσημοχωρίου (A) καὶ Γοργοποτάμου.

Γκρέγκεζα, ἦ, στ' Γκρέγκιζα, πευκῶν Στρατίσανης (B).

Γκρεμοῦρα, ἦ, στ' Γκρεμοῦρα, τοποθεσία Γαναδιοῦ (A) ἐν μέρει ἀπόκρημνος καὶ ἐν μέρει καλλιεργουμένη. Εἰς Δίστρατον (BA) ὑπάρχει τοπωνυμία *λὰ Γκρεμοῦρε* (=στοὺς Γκρεμούς), ἀπόκρημνος τοποθεσία. Εἰς Βούρμπιανην ἀπαντιᾶ *Γκρεμοῦρες*, αἰ, σ'τ'ς Γκρεμοῦρις, τοποθεσία καλλιεργουμένη διαρροεμένη ὑπὸ χειμάρρου, τοῦ ὁποίου αἰ ὄχθαι εἶναι ἀπόκρημνοι.

Πρβλ. *Γκρεμὸς* εἰς Χουλιαράδες (Σούλη 226), εἰς Ἄετορράχην (Στεργιοπούλου 1933 σ. 100).

Γκρηγκόλης, δ, στοῦ Γκρηγκόλ', τοποθεσία Ἁγίας Βαρβάρας (A) καλλιεργουμένη.

Γκρικί, γέ Γκρικί, τοποθεσία Πλικατίου.

Ἡ λέξις εἶναι ἀλβανικὴ καὶ σημαίνει λαιμόν.

Γκριμπαβίτσα, ἦ, στ' Γκριμπαβίτσα, δασώδης τοποθεσία Καστάνιανης (B). Τῆς αὐτῆς ῥίζης εἶναι καὶ ὁ *Γκριμπάνος*, *λὰ Γκριμπάνου*, ῥυάξ Παλιοσελίου πηγάζων ἀπὸ τὸν λόφον Πάδε.

Πρβλ. *Γκριμπάνι* εἰς Χουλιαράδες (Σούλη 227).

Γκριζμπάνι, τό, στοῦ Γκριζμπόν', τὸ σημερινὸν χωρίον Ἐλευθέρον.

Εἰς χειρόγραφα τῶν ἀρχῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἀναγράφεται *Γκριζμπάνι*.

Γκρόπες, αἰ, σ'τ'ς Γκρόπες, τοποθεσία Γορίτισης (BA) ἔχουσα λάκκον, Λαγκάδας (Δ) μὲ λάκκον ὠσαύτως καὶ Πυξαριάς (BA). Ἄπαντιᾶ καὶ *Γκρόπα ἀλ Τσιάπ(ου)*, τοποθεσία Ἄετομηλίτισης ἐκ τοῦ Τσιάπου, ὅστις ἐκεῖ εἶχε τὴν στάνην του.

Πρβλ. *Γκρόπες* ἀπότομοι τοποθεσίαι εἰς Κωστήται (Στεργιοπούλου 1933 σ. 112), Πλαίσια (ἐνθ' ἀν. σ. 130).

Γκρούκα, ἦ, στ' Γκρούκα, τοποθεσία Μολυβδοσκεπάστου (N). *Γκρούκα* λέγουν εἰς τὸ χωρίον τοῦτο τὸ μεταξὺ δύο βράχων στενῶν. Διὰ τοῦ στενοῦ τούτου οἱ κάτοικοι ἐπικοινωνοῦν μὲ τὸ Πωγώνι. Τὸ στενὸν τοῦτο λέγεται καὶ *Κλεισοῦρα*, ὅπερ ἰδέ.

Γκρούλου ἀλ Γκιουλέκι, λά, (=στὸ χωράφι τοῦ Γκιολέκα), τοποθεσία Ἀρμάτων (B). *Λὰ Γκρούλου ἀλ Γκρόρσ* (=στὸ χωράφι τοῦ Γκρόρσιου), τοποθεσία Ἀρμάτων (B). Βλ. λ. *Γκοῦρα*.

Γλύκερα, τά, σιὰ Γλύκιρα, τοποθεσία Μεσαριᾶς (Δ), ὅπου κατειργάζοντο τὴν κάνναβιν.

Γλυκό, τό, στὸ Γλυκό, 1) πηγὴ καὶ τοποθεσία Μεσαριᾶς (A)· εἰς τὸ νερὸ τῆς πηγῆς ἔθεταν παλαιότερον τοὺς καλάμους τῆς καννάβεως, διὰ νὰ μαλακώσουν, διότι τὸ νερὸ αὐτῆς ἔθεωρεῖτο κατάλληλον. 2) δάσος Γαναδιοῦ (NA), οὗ τὸ χόρτον λέγουν ὅτι εἶναι γλυκό.

Γλυκονέρι, τό, στοῦ Γλυκονέρ', τοποθεσία καὶ πηγὴ Λαγκάδας (Δ),

τῆς ὁποίας τὸ νερὸ ἐκλαμβάνεται ὑπὸ τῶν κατοίκων ὡς ἰαματικὸν διὰ διάφορα νοσήματα.

Ὁ κ. Χ. Ῥεμπέλης, ἔχων καὶ περὶ ἄλλων τοπωνυμιῶν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης παραδόσεις, εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ δώσῃ μερικὰ διὰ τὴν παρούσαν τοπωνυμίαν ἀπὸ τὴν ἀξιωματικὴν συλλογὴν του: «Εἶναι ἐκεῖ ἓνα νερὸ γλυφὸ, ποὺ κατασταλάζ' ἀπὸ 'να «σκέμπ» καὶ πέφτ' «κόμπ'ς κόμπ'ς», ἔτσι σὰ δάκρυ, σὲ μιὰ γούρνα ἀνάμια σὲ μιὰ φοβερὴ λακκιά κι' ὁ κόσμος τὸ παίρν' γιὰ «ἰλιάτς» καὶ γιαιτρεύονται πολλοὶ ἄρρωστοὶ ἅμα πιοῦν κι' ἅμα λουστοῦν μ' αὐτὸ τὸ νερὸ κἀνα-δυὸ-τρεῖς βολές. Σ' μὰ σ' αὐτὸ τὸ σκέμπ', ὅπως μοῦχε πεί κάποτες ὁ Γιώτ' Νάτ'ς κι' ὁ Γιώτ' Κληματᾶς καὶ τὸ βεβαιώνει καὶ σήμερον ὁ Κίτο Βλάχος ἀπὸ τῆ Βούρμπιαν' βγαίν'ν τὴ νύχτα τὰ μεσάνυχτα οἱ ξωτικὲς, κατὰ νυφάδες ὁμορφες κι' ἄσπρες μὲ χρυσᾶ μαλλιά. . . Σήμερον ἔχουν κάμει ἐκεῖ κοντὰ οἱ Μπλιζγιανῖτες κι' ἓνα κόνισμα κι' ὅσοι πάν', ὅλοι ῥίχνουν τὸ κατὰ δύναμιν κι' ἀπὸ λίγες δραχμὲς γιὰ τὸ λάδι ποὺ καίει στὸ καντήλ' τ'ς χάρ'ς».

Ἡ αὐτὴ τοπωνυμία ἀπαντᾷ ἐν Παπίγκῳ (Ἀναγνωστοπούλου σ. 20).

Γλυταίτσα, ἢ, στ' Γλυταίτσα, τοποθεσία Πουρνιᾶς (Δ).

Γομάρα λὰ (=στὴ Γαῖδούρα), ὄρος Διστράτου (ΒΑ) λόγῳ τῆς ὁμοιότητος αὐτοῦ πρὸς τὸ ὁμώνυμον ζῶον.

Γοργολό, τό. στὸ Γοργολό, τοποθεσία Κονίτσης (Ν).

Γοργοπόταμος, ὁ, στοὺ Γόργοπόταμου, 1) ποταμὸς Πουρνιᾶς λόγῳ τῆς ταχύτητος, μεθ' ἧς ῥέει, καὶ 2) τὸ ἄλλοτε χωρίον Τούρνοβον (δ' ἰδέ).

Γόρριανη, ἢ, στ' Γόρριαν', καλλιεργουμένη τοποθεσία Καστάνιανης (Ν).

Ἀναλογος δὲν φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ Ἀγόρριανη τοῦ ν. Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος (Λαογρ. τ. Δ', 1914, σ. 578). Ἡ λέξις εἶναι σλαβική.

Γορίτσα, ἢ, στ' Γουρίτσα, χωρίον τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης συγκροτηθὲν κατὰ τὴν παράδοσιν μετὰ τὸ 1865, ὅτε μόνον τρεῖς οἰκίαι ἦσαν ἐν αὐτῷ. Δὲν φαίνεται ὁμως τοῦτο ὡς ἀληθές, διότι ὁ Ἀραβαντινὸς (Ἱστορία Ἀλῆ, σ. 603) τὸ ἀναφέρει ὡς τσιφλίκιον τοῦ Ἀλῆ γράφων αὐτὸ *Γορίτζα*.

Ἡ τοπωνυμία εἶναι ἴσως σλαβική ἀπὸ τὸ *gora* παραγομένη καὶ σημαίνουσα μικρὸν βουνόν' κεῖται δὲ τὸ χωρίον κάτω τοῦ Παπιγκιωτικοῦ βουνοῦ.

Γούβα, ἢ, στ' Γούβα, τοποθεσία Κονίτσης (Ν), ὅπου ὑπάρχουν γούβες (τρῦπες), ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐξέρχεται νερὸ. Ἀπαντᾷ καὶ *Γοῦβες*, αἰ, σ' τ'ς Γοῦβις, τοποθεσία Χιονιάδων (Ν) λόγῳ τῆς κοιλότητος τοῦ ἐδάφους.

Πρὸβλ. Γοῦβα εἰς Κωστήτσι (Στεργιοπούλου 1933 σ. 112), Γοῦβες εἰς Λειψῶ (Στεργιοπούλου 1928 σελ. 329).

Περὶ τῆς προελεύσεως τῆς λέξε. τρεῖς εἶναι αἱ γνώμαι: ὁ Meyer (Alb. Wörterbuch) παράγει ἐξ αὐτῆς τὸ ἄλβαν. *gurve*, ὁ Murru (Rum. Lehnwörter im Neugr.) θεωρεῖ αὐτὴν ῥουμανικήν, ὁ δὲ Siefert (Greek Lexicon of the Roman and Byzantine periods, Boston, 1870) θέτει τὸν τύπον *goubas* θεωρῶν αὐτὴν χαλδαϊκήν. Ἀναμφιβόλως ἡ ἡμετέρα λέξις εἶναι συνήθης εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοῦς βυζαντινοῦς χρόνους.

Γουμαροκόκκαλο, τό, στοὺ Γουμαρουκόκκαλου, λοφίσκος Ἡλιόρραχης (ΒΔ), ὅπου κατὰ τὴν παράδοσιν κάποτε οἱ λύκοι ἔφαγον τρεῖς ὄνους καὶ εὔρον μόνον τὰ κόκκαλά των.

Γουμένηση, ἡ, στ' Γουμένησ', τοποθεσία Μοναστηρίου (Δ).

Γούρνα, ἡ, στ' Γούρνα, τόπος τοῦ χωρίου Ἐξοχῆς (Ν).

Πρβλ. *Γούρνα* εἰς Λειψῶ (Στεργιοπούλου 1928 σελ. 329).

Τὴν λ. θεωρεῖ ἑλλην. ὁ Χατζιδάκις (ΜΝΕ τ. Β' 294) παράγων αὐτὴν ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν γρώνει (=κοιλότης), ὃ δὲ Meyer (Alb. Wörterbuch) ἔτυμολογεῖ ἐκ τοῦ ἐνετ. gorna.

Γουρνομούσι, τό, στοῦ Γουρνούμουσ', τοποθεσία Ἀηδονοχωρίου (Β), ὅπου εἶναι γούρνα με νερό, εἰς τὴν πηγαίνουν τὰ γουρούνια καὶ λουσιζονται.

Τὸ δεύτερον συνθ. τῆς λ. *μούσι* εἶναι ἄλβαν. (*μούσγα*=λιβάδιον με νερό), φαίνεται δὲ ὅτι ἡ θέσις εἴτε διότι ἦτο τοιαύτη χρήσιμος μόνον διὰ τὴν βοσκὴν τῶν χοίρων, εἴτε πράγματι ἐχρησίμευεν ὡς τόπος βοσκῆς.

Γουρούνια, τὰ, στὰ Γουρούνια, τοποθεσία Ἀμαράντου (Α) κατάλληλος διὰ χοιροστάσιον.

Γράβος, ὁ, στοῦ Γράβου, 1) τοποθεσία Ἐξοχῆς (ΒΔ), ὅπου ἀφθονοῦν τὰ δένδρα, γραβιά ὀνομαζόμενα, 2) τοποθεσία Πυρσόγιαννης (ΝΔ), ὅπου ἔκειτο τὸ δεύτερον ἐκ τῶν τριῶν χωρίων, ἐξ ὧν συνφκίσθη ἡ Πυρσόγιαννη. Ἀπαντᾷ καὶ *Γραβιά*, τὰ, στὰ Γραβιά, τοποθεσίαι Καντσίκου (ΝΔ), Κονίτισης (ΝΔ) καὶ Χιονιάδων (ΒΑ), ὅπου εἶναι φυτρωμένα δένδρα, γραβιά.

Γράβος εἶναι ὁ *Carpinus duinensis* (Χελδραΐχ σελ. 111).

Ἡ λέξις σχηματίζεται ἐκ τοῦ γάρρος διὰ μεταθέσεως τοῦ ῥ. Βλ. *Γαβραούλης*.

Γραμματικός, ὁ, στ' Γραμμτ'κοῦ, 1) πηγὴ καὶ τοποθεσία Βούρμπιανης (Β), ὅπου ἀγρὸς ἀνήκων εἰς τὸν γνωστὸν Κώσταν Βουρμπιανίτην Γραμματικὸν τοῦ Ἀλῆ, 2) τοποθεσία Στράτσανης (Β) διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὀνομασθεῖσα.

Γρεάμπα, ἡ, στ' Γριάμπα, τοποθεσία Πουρνιαῶς (Β).

Γρεβενή, ἡ, στ' Γρεβινή, λόφος Πυξαριάς (ΒΔ).

Ἡ λέξις εἶναι σλαβικὴ *greben* (ῥωσσ.)=ὄροσειρά. Ἐκ τῆς αὐτῆς σλαβικῆς παράγεται ἡ ὀνομασία Γρεβενά.

Γρεντά, ἡ, στ' Γριντά, τοποθεσία ἐπικλινῆς καὶ ἄδενδρος Πυρσόγιαννης (ΒΑ), οὕτω ὀνομασθεῖσα διότι ἄλλοτε ἐξυλεύοντο ἀπὸ τὰ δένδρα τῆς. *Γρέντες* τοῦ *Γκαρτζούνη*, σ' τ'ς Γρέντις ντ' Γκαρτζιούν', δάσος Ἀηδονοχωρίου (Β), ὅπου βγάζουν *γρέντες* (=δοκοὺς)· ἐδῶ κατῴκει ἄλλοτε ὁ Γκαρτζούνης.

Γρεντζουλιά, ἡ, στ' Γριντζ'λιά, τοποθεσία Ἐξοχῆς (Β) καὶ Μεσαριάς (ΝΔ) ἐκ τοῦ ὁμωνύμου φυτοῦ *Γρεντζουλιά* εἶναι ἀγρία σταφυλή, *Vitis vinifera*, (Χελδραΐχ σ. 19), ἧς οἱ καρποὶ λέγονται *γρέντζουλα*.

Γρούμαρος Ἐπάνω καὶ Κάτω, στὸν Ἀπάν Γρούμαρον, στὸν Κάτ Γρούμαρον, τοποθεσίαι Πουρνιάς (B).

Γυμνάσιον, τό, στοῦ Γυμνασίου, τοποθεσία Κονίτσης (BΔ), ὅπου σήμερον εἶναι ἰδρυμένη ἡ Ἀναγνωστοπούλειος γεωργικὴ σχολή. Εἰς τὴν θέσιν ταύτην προωρίζετο νὰ ἰδρυθῆ γυμνάσιον, ἐκ τοῦ ὁποίου εἶχε λάβει πρὸ τῆς ἰδρύσεως καὶ τὸ ὄνομά της.

Γυτοί, οἱ, σ' τ'ς Γυτούς, βοσκήσιμος τοποθεσία Βούρμπιανης (BA).

Γύφτος, ὁ, στοῦ Γύφτου, 1) πηγὴ Βούρμπιανης, ὅπου εἶναι πλησίον τὰ γύφτικα καλύβια λέγεται καὶ Ἰτέα, ὅπερ ἰδέ, 2) δασώδης τοποθεσία Νικάνορος (B). Ἀπαντᾷ: **Γυφτάκι**, τό, στοῦ Γυφτάκ', τοποθεσία Γαναδιοῦ (BA) ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀκαλλιέργητος ἄλλοτε ἦτο κατοικία γύφτων. **Γύφτισσα**, ἡ, στ' Γύφτισσα, 1) ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ Γαναδιοῦ (BA) λόγῳ τῆς ὁμοιότητος τοῦ χρώματος, 2) κορυφὴ βουνοῦ Καστάνιανης (A), ὅπου λέγεται ὅτι ἐφονεύθη γύφτισσα, 3) κορυφὴ βουνοῦ Λαγκάδας (Δ) ἰσοῦψῆς πρὸς τὸ Γκόλιο, ὀνομασθεῖσα οὕτω κατὰ τινὰς μὲν, διότι εἰς αὐτὴν ἐφονεύθη γύφτισσα (γυνὴ σιδηρουργοῦ), κατ' ἄλλους δέ, διότι κατὰ τὸ πλεῖστον χρονικὸν διάστημα εἶναι ὑπὸ νεφῶν κεκαλυμμένη. Εἰς Ἐξοχὴν (N) ὑπάρχει τοποθεσία κατεχομένη ἄλλοτε ὑπὸ γύφτισσας, ἣτις λέγεται **Γυφτοπούλα**, στ' Γυφτουπούλα.

Δ

Δαβί, ζ' Δαβί, τοποθεσία Γαναδιοῦ (BA) ἀκαλλιέργητος.

Δαιμονική, ἡ, στ' Διμουν'κή, τοποθεσία Μοναστηρίου (Δ), ὅπου κατὰ τὴν παράδοσιν κατόκουν δαίμονες, ὧν πολλάκις ἠκούοντο τραγούδια καὶ διάφορα ὄργανα παιζόμενα ὑπ' αὐτῶν.

Δαιμονόπετρα, ἡ, στ' Διμουνόπιτρα, ῥύαξ Ἀηδονοχωρίου· εἰς αὐτὸν εἶναι δύο πέτρες, πού *γκουντουμπήχτηκαν* (=ἐκυλίσθησαν, ἀπὸ τὸ μοναστήρι).

Δένδρον, τό, στοῦ Δένδρου, 1) τοποθεσία Καστάνιανης, ὅπου εἶναι δένδρα, διὰ νὰ σταλίζουν τὰ βώδια, 2) τοποθεσία Κερασόβου (B), ὅπου εἶναι πολλὰ δένδρα, 3) τοποθεσία Κονίτσης (NΔ), διότι ἐδῶ ἄλλοτε ἦτο μέγα δένδρον, ὑπὸ τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν παράδοσιν ἀνεπαύθη ὁ ἅγιος Κοσμάς, 4) τοποθεσία Κάτω Κονίτσης, ὅπου εἶναι μέγας πλάτανος. Ἀπαντᾷ καί: **Δένδρον τοῦ ἁγίου**, στοῦ Δένδρου τ' ἁγίου, τοποθεσία Νικάνορος (B), ὅπου εἶναι μέγα δένδρον. Εἰς αὐτὸ εἶχεν ἐγκλεισθῆ ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγίου (βλ. περὶ τούτου τοπωνυμίαν Ἅγιος Νικάνωρ).

Δέντσικον, τό, στὸ Ντέντσ'κου, χωρίον τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης, νῦν Ἀετομηλίτσα.

Ὁ Ἀραβαντινὸς (Χρονογρ. τ. Β' σ. 340) γράφει αὐτὸ *Δέντζικον* (τό), καὶ τὸ θεωρεῖ σλαβικόν.

Δέπα λά, τοποθεσία Διστράτου (Δ).

Δεπαλίτσα, ἡ, στ' Διπαλίτσα, τὸ σημερινὸν χωρίον *Μολυβδοσκεπάστος*.

Δερβένι, τό, στὸ Ντιρβέν', τοποθεσία Γαναδιοῦ (Β) περὶ τὸν δημόσιον δρόμον, λεγόμενον τουρκιστὶ *ντερβέν*.

Ἡ λ. κυρίως εἶναι περσικὴ *δερ-βάν* (ἧς τὸ *der*=θύρα καὶ τὸ *ban*=φύλαξ)= στενῶν φύλαξις, ἀλλὰ μετέπεσε μόνον εἰς τὴν σημασίαν τῶν πυλῶν, στενῶν (Παπαρηγοπούλου Ἱστορ. τοῦ ἑλλ. ἔθνους, τ. Δ', ἐν Ἀθήναις, 1925, σ. 34 α).

Δέση, ἡ, στ' Δέσ', τοποθεσία Πυρσόγιαννης (Δ) ὀνομασθεῖσα οὕτω ἀπὸ τὸ περίφραγμα τὸ ἀλλάζον τὴν κατεύθυνσιν τῶν ὑδάτων τοῦ ὄψακος. Εἰς Ἄρματα (Β) ἀπαντᾷ ἡ ἴδια ἑλληνικὴ τοπωνυμία *λά Δέσ'* διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν.

Πρβλ. *Δέση* εἰς Χουλιαράδες (Σούλη 228), εἰς Κωστήτσι (Στεργιοπούλου 1933 σ. 112). Εἰς Καλέντζι λέγεται *Δέμα* (ἐνθ' ἀν. σ. 102).

Δέσινα, ἡ, στ' Δέσινα, τοποθεσία Γαναδιοῦ (ΒΑ) δασώδης καὶ καλλιεργούμενη.

Δήμαινα, ἡ, στ' Δήμιναις, ῥάχη Καθασίλων ἀνήκουσα εἴτε ὀλόκληρος εἴτε κατὰ τι μέρος εἰς τὴν σύζυγον Δήμου τινός.

Δημαρχεῖον, τὸ, στὸ Δημαρχεῖον, τοποθεσία Κονίτσης (Δ), ὅπου τὸ κοινοτικὸν κατάστημα· ἄλλοτε ἐδῶ εἶχε τὰ γραφεῖά του ὁ δήμαρχος Κονίτσης.

Δημήτριος ἅγιος, ὁ, στὸν Ἄη-Δ' μήτρ', 1) τοποθεσία Ἐλευθέρου (Δ), Ἐξοχῆς (Δ), Καστάνιανης (Α) καὶ Λυκόρραχης (Δ) ἐκ τῆς ὁμωνύμου ἐκκλησίας. 2) Τοποθεσίαι Γαναδιοῦ (ΒΑ), Γοργοποτάμου, Ἀσημοχωρίου (ΒΑ), Πουρνιαῶς (Β) ἐκ τοῦ ὁμωνύμου παρεκκλησίου, 3) λόφος Πυρσόγιαννης καὶ Παλιοσελίου, ὅπου ὁμώνυμον ἐξωκλήσιον, 4) τρεῖς τοποθεσίαι εἰς Ἀηδονοχώρι (Β) καὶ (Δ) καὶ ἄλλη ἐντὸς τοῦ χωρίου, ὅπου εἶναι ἐκκλησίαι, 5) τοποθεσία Μυλυβδοσκεπάστου (Ν), ὅπου εἶναι ἐρείπια ὁμωνύμου ἐκκλησίας. 6) τοποθεσία Νικάνορος.

Δημόντα, ἡ, στ' Δημόντα, τοποθεσία Πουρνιαῶς (Β).

Δῆμος, ὁ, στ' Δήμ', τοποθεσία Χιονιάδων (Δ), ὅπου εἶναι ἄγροὶ ἀνήκοντες εἰς τινὰ Δῆμον.

Διακόπι, τό, στὸ Διακόπ' στενὴ τοποθεσία Ζέρμας, ὅθεν διέρχονται τὰ ζῶα.

Τὸ αὐτὸ ἐν Γορτυνίᾳ, ἐν Παρνασσίδι εἰς π' ηθ. ἀριθμ. (Κόλια σ. 121), παρὰ τὸ Τρίκερι, ἐν Αἰτωλίᾳ. Ἡ λέξις ἔχει σχέσιν μὲ τὸ (*διακόπιω*) *διακοπή*, τὰ λεγόμενα δὲ ἐν Ἀθηνᾶς (τ. 121) εἶναι κατὰ πάντα ἀληθῆ καὶ ἔχουν ἐφαρμογὴν καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κονίτσης.

Δόκανον, τό, στὸ Δόκανον, τοποθεσία Γοργοποτάμου, ὅπου στήνουν παγίδας, δόκανα, διὰ τὰ πτηνὰ καὶ τὰ ἄγρια ζῶα.

Τὸ αὐτὸ ἐν Παρνασσίδι (Κόλια σ. 122). *Δόκανα* εἶναι χωρίον Κυθήρων (Νουκάκη).

Δοῦλος, ὁ, στ' Δούλ', τοποθεσία Κερασόβου (ΝΔ), ὅπου ἐφονεύθη δοῦλος ἀγᾶ.

Δραγατίκι, τό, στοῦ Ντραγατίκ', λόφος Πυρσόγιαννης (ΒΑ), ὀπόθεν φυλάττει ὁ ἀγροφύλαξ, δραγάτης. Ἄπαντᾶ καί: *Δραγατσιά*, ἡ, σ' Ντραγατσιά, λοφίσκοι Γαναδιοῦ (ΒΔ), Λαγκάδας (Δ), Καντσίκου (Α), Μεσαριᾶς (Δ) καὶ Πυξαριᾶς (ΝΔ) δεσπόζοντες τῶν χωρίων καὶ χρησιμεύοντες ὡς διαμονὴ καὶ παρατηρητήριον τῶν ἀγροφυλάκων. Εἰς Μεσαριὰν προφ. σι' *Ντραγαδά*.

Πρβλ. *Δραγάτα* εἰς Βουργαρέλι (Στεργιοπούλου 1928 σ. 328). Εἰς Χουλιαράδες *Δραγατσούρα*.

Δρίζος, ὁ, σ' Ντρίζ', τοποθεσία Μεσαριᾶς (ΒΔ) ἐκ τοῦ Δρίζου ἔχοντος κτήματα.

Δριστέλι λά (=σις Δριστέλις, νεροτρουδιές), τοποθεσία Διστράτου (ΒΑ), ὅπου ἄλλοτε ἦσαν νεροτρουδιές, δηλ. ὕδατοκλωστήρια μαλλίνων ὕφασμάτων. Προφ. λά *Ντριστέλι* καὶ εἶναι πληθ. ἀριθμός.

Ε

Εἰκόνα, λά Εἰκόνα, τοποθεσία Ἄετομηλίτσης καὶ Ἀρμάτων (Ν), ὅπου εἶναι εἰκόνισμα. Οὕτω ὀνομάζεται τὸ εἰκόνισμα κουτσοβλαχιστί.

Εἰκόνισμα, τό, στοῦ Κόνζμα, εἶναι πολλαὶ τοποθεσίαι οὕτως ὀνομασμέναι εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κονίτσης εἴτε διότι ὑπάρχουν καὶ σήμερον εἰκονίσματα διαφόρων ἀγίων, ὅπως εἰς Γαναδιὸ (Α), Λαγκάδαν (Β), Γοργοπόταμον, Καβάσιλα (ΒΑ), Πουρνιαὴν (Β), Κόνιτσαν, Νικάνορα (Β), εἴτε διότι ὑπῆρχεν ἄλλοτε εἰκόνισμα, ὡς εἰς Πυρσόγιαννην, Κάντσικον (ΝΑ), εἴτε, τέλος, διότι εἰς τὰς θέσεις ταύτας εἶναι παρεκκλήσια ἀγίων, ὡς εἰς Πυξαριὰν τέσσαρες τοποθεσίαι (πρὸς ΝΑ, Ν., ΝΔ. καὶ Δ). Ἐν Νικάνορι λέγεται καὶ σιὸ *Κόνζμα τ' ἀγίου*, δηλ. Νικάνορος. Εἰς Πλικάτι ὁμοία τοπωνυμία νὲ *Κόνζμα*, τοποθεσία ὅπου εἶναι εἰκόνισμα. Ἄπαντᾶ καί: *εἰκόνισμα τῆς Παναγίας*, λά εἰκόνα ἃ Παναϊάου, τοποθεσία Παλιοσελίου (Ν), ὅπου ἐνώνονται τρεῖς ὄυακες τοῦ χωρίου, ὁ Σουρμπάσος, Μέγας Λάκκος καὶ Γκριμπάνος, ἐκεῖθεν δὲ χύνονται εἰς τὸν Ἀῶνον.

Πρβλ. *Εἰκόνισμα* (Σούλη σ. 229), εἰς Κωστήτσι (Στεργιοπούλου 1933 σελ. 113).

Ἐκκλησιὰ σις Λίμνες, σ' ν' Ἰκκλησιά σ' τ'ς Λίμνις, τοποθεσία Ζέρμας (Α), ὅπου εἶναι ἐκκλησία εἰς Βαρκό.

Ἐλατος, ὁ, σιὸν Ἐλατου, 1) δάσος Γαναδιοῦ (ΒΑ) καὶ Γοργοπόταμου ἐκ τοῦ ὁμωνύμου δένδρου, 2) τοποθεσία Καντσίκου (Δ), εἰς ἣν ὑπῆρχεν ἐλάτη διακρινομένη τῶν ἄλλων διὰ τὸ πάχος καὶ τὸ ὕψος τῆς.

Πρβλ. Μέγας Ἐλατος ἐν Παρνασσίδι (Κόλια σ. 137), Ἡμερον Ἐλατον εἰς Μελισσουργούς (Στεργιοπούλου 1933 σ. 121), Ἐλατιὰ εἰς Θεοδώριανα (Στεργιοπούλου 1928 σ. 325).

Ἐλιά, σ' ν' Ἰλιά, τοποθεσία Ἐξοχῆς (N), ὅπου μέχρι σήμερον εἶναι δύο ῥίζαι ἔλαιων.

Ἐλια, σ' ν' Ἐλια, τοποθεσία Καστάνιανης (N).

Ἐλση, ἦ, στ' ν' Ἐλο', τοποθεσία Μεσαριᾶς (NΔ).

Ἐξωνέρια, τὰ, στὰ Ξουνέρια, πηγή καὶ περὶ αὐτὴν τοποθεσία Ζέρμας. Λέγουν ὅτι εἰς τὴν πηγὴν ταύτην εἶναι *ἐξωτικές*. Ὄταν ἀρρωστήσῃ κανεῖς, λέγουν ὅτι *ἐτοῦ βάρεσαν ἀπ' ὄξω* (δηλ. αἱ ξωτικές). Τότε πηγαίνουν εἰς τὴν πηγὴν ταύτην καὶ παίρνουν νερό, καὶ ἀλείφουν τὸν ἀρρωστον. Ἔτσι περνάει ἡ ἀρρώστια.

Πρβλ. τὸ *Γλυκονέρι*, ὅπερ ἰδέ.

Ἐπαχτος, ὁ, στὸν Ἐπαχτου, χωράφια (BA) ἀκαλλιέργητα.

Ἐπισκοπή, ἦ, στ' Μπισκοπή, τοποθεσία Μολυβδοσκεπάστης ἐκ τῆς κεντρικῆς ἐκκλησίας. Εἶναι γνωστὸ ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας ἦτο ἔδρα ἐπισκοπῆς ἡ Δεπαλίτσα περιλαμβάνουσα τὴν Πωγωνιανὴν καὶ ἄλλα χωρία τῆς τότε Καραμουρατατίας.

Οὕτω ὀνομάζεται καὶ χωρίον πρὸς ΝΑ τοῦ Ἀργυροκάστρου λαβὼν τὸ ὄνομα τοῦτο, διότι μετεφέρθη εἰς αὐτὸ ἡ ἔδρα τῆς ἐπισκοπῆς τῆς Δρυϊνουπόλεως μετὰ τὴν καταστροφὴν αὐτῆς τῷ 558 μ. Χ. (Βασιλειάδου σ. 71).

Ἐργαλοῦ, ἦ, στ'ν Ἀργαλοῦ, ἀπότομος τοποθεσία.

Ἐργαστήρια, τὰ, στ' Ἀργαστήρια, τοποθεσία Κονίτσης (NΔ), ὅπου ἄλλοτε ἦσαν καταστήματα.

Ἐριξη, ἦ, σ' ν' Ἐριξ', τοποθεσία Πυξαριᾶς (N).

Ἐθαγγελίστρα, ἦ, στ' Βαγγιλίστρα, τοποθεσία Μελισσόπετρας (B) περὶ τὴν ὁμώνυμον ἐκκλησίαν.

Πρβλ. Βαγγιλίστρα ἐν Μυκόνῳ (Μενάρδου τοπωνυμικὸν Μυκόνου σ. 249.)

Ἐυστάθιος ἅγιος, στοὺν Ἀγ-Στάθ', τοποθεσία Μολυβδοσκεπάστου (N) ἐκ τῆς σωζομένης ἐκκλησίας.

Z

Ζαβογιάννης, ὁ, σ' τ' Ζαβουϊάν', τοποθεσία Ἀηδονοχωρίου (B) ἀνήκουσα εἰς τὸν ἰδιοκτήτην Ζαβογιάννην.

Ζαμανά, τὰ, στὰ Ζαμανά, δασώδης τοποθεσία Νικάνορος.

Ζαμπόρτα, ἦ, σ' Τζαμπόρτα, τοποθεσία Πουρνιαῶς (B).

Ζαμπουλάντσα, σ' Τζαμπουλάντζα, τοποθεσία Πουρνιαῶς (B).

Ζάνα, ἦ, στ' Ζάνα, πηγὴ Ἀμαράντου (B).

Ζαρκιώτης, ὁ, σ' Τζαρκιώτ', τοποθεσία Πουρνιαῶς (N).

Ἡ τοποθεσία τῆς Πουρνιαῖς ἀνήκεν εἰς τινὰ ἐκ Ζάρκου, χωρίου τινὸς (πιθανῶς τῶν Τρικκάλων, ἰδὲ Λαογρ. τ. Α' σ. 235), ὅπερ κατὰ Πολίτην (Λαογρ. τ. Α' σ. 236) ξενικὸν ὄν εἰσῆχθη εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ ὡς ἐπίθετον καὶ ὡς οἰκογενειακὸν ὄνομα. Ἡ λέξις συνδέεται καὶ πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ Σέρβου ἡγεμόνος Ζάρκου, οὗτινος τὴν ιστορίαν δὲν γνωρίζομεν ἐπακριβῶς. Ζάρκος εἰς τὴν Ἑπειρον λέγεται ὁ γυμνός.

Ζαρνοβόντα, στ' Τζιαρνοβόντα, πηγὴ καὶ τοποθεσία Πυρσόγιαννης (B).

Ζάροση, ἦ, στ' Τζιάρουσι, λόφος Ἐλευθέρου (BΔ) καὶ δασικὴ ἔκτασις Νικάνορος (A).

Ζάχοτο, ὁ, στοῦ Ζάχουτου, τόπος Σιγρίτσανης καλλιεργούμενος (N). Κατὰ παράδοσιν ἀνήκεν εἰς τὸν Σλαῦον Ζάχωφ.

Ζεκῆρ, ὁ, στ' Ζεκῆρ, 1) τοποθεσία Κερασόβου (A), ὅπου ἀπέθανεν ὁ Τούρκος Ζεκῆρ, 2) τοποθεσία Φούρκας (N), ὅπου τὸ μνήμα Τούρκου ἀξιωματικοῦ Ζεκῆρ φονευθέντος ὑπὸ τοῦ ληστοῦ Νταβέλη. Τὸ μνήμα εἶναι πρὸς τὸν δρόμον τὸν ἄγοντα εἰς Σαμαρίναν καὶ εἰς τὴν διασταύρωσιν μὲ τὸν δρόμον Κερασόβου.

Ζέλεβο, τὸ, στοῦ Ζιέλιεβου, τοποθεσία Πυρσόγιαννης (NΔ), ὅπου ἦτο τὸ τρίτον τῶν χωρίων, ἐξ ὧν συνφκίσθη ἡ Πυρσόγιαννη. Τῆς αὐτῆς ῥίζης εἶναι καὶ τό :

Ζέλιστα, ἦ, στ' Ζέλιστα, χωρίον τῆς ἐπαρχίας Κονίτισης, ἐπονομασθὲν Ἐξοχή. Κατὰ τὴν παράδοσιν ἔλαβε τὸ ὄνομά του ἐκ τοῦ Μπέη Ζέλιου, οὗ ἦτο τσιφλίκι.

Ὁ Ἀραβαντινὸς (Χρονογρ. τ. Β' σ. 340) θεωρεῖ τὴν λέξιν ἀλβανικὴν, ὁ δὲ Χριστοβασίλης (εἰς Βασιλειάδου Ἡμερολόγ. σελ. 50) θεωρεῖ τὴν ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης

Ζέλοβα, (χωρίον Ἰωαννίνων) ὡς σλαβικὴν, ἐξηγῶν αὐτὸ : θέσιν ἀρχηγού.

Ζέρε, στοῦ Ζέρε, τοποθεσία Γοργοποτάμου. **Ζέρμα**, ἦ, στ' Ζέρμα χωρίον τῆς ἐπαρχίας Κονίτισης παρὰ τὰ σύνορα μὲ τὴν Μακεδονίαν.

Ζερμόρα, ἦ, στ' Ζιρμόρα, τοποθεσία Πουρνιαῖς (B).

Ζήκος Χρῖστος, ὁ, στ' Χρῖστ' Ζήκ', τοποθεσία Γορίτισης (N), ὅπου πρὸ ἐτῶν κατῴκει ὁ Χρῖστος Ζήκος καὶ ἔβουσκε τὸ ποίμνιόν του.

Ζιαμπονέρια, τὰ, στὰ Ζιαμπουνέρια, τοποθεσία Λαγκάδας (B), ὅπου εἶναι πολλὰ ὕδατα θερμά. Πρβλ. καὶ τοπωνυμίαν *Ζαμπιός*, εἰς Παρνασσίδα (Κόλια σ. 122).

Ζιάσακας, ὁ, στοῦ Ζιάσακα, ῥυαξ Ἀμαράντου (Δ) καὶ τοποθεσία Ζέρμας (A) ὑψηλὴ καὶ γυμνή, χρησιμοποιουμένη ὑπὸ τῶν κλεφτῶν ὡς καραούλι.

Ζιγκλιάπι, τὸ, στὸ Ζ'γκλιάπ', τοποθεσία Χιονιάδων (B).

Ζιμπλιούρια, τὰ, στὰ Ζ'μπλιούργια, τοποθεσία Χιονιάδων (BΑ).

Ζοράτα, ἦ, σ' Τζιουράτα, τοποθεσία Ἀσημοχωρίου.

Ἡ λέξις ἀλβανικῆ· *ζούρι* σημαίνει ἄμμος· ἡ τοπωνυμία ἐγένεν ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ *ζούριε*.

Ζουπάνι, τὸ, στοῦ Ζ'πάν', τοποθεσία Ἀσημοχωρίου (ΒΔ) καὶ Χιονιάδων.

Ἡ λ. εἶναι παλαιὰ σλαβικῆ κατὰ τὸν Π. Καρολίδη (βλ. σημείωσίν του εἰς Γ. *Χέροτσεργ* Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ ἀρχαίου βίου μέχρι σήμερον, τ. Α', 1906, ἐν Ἀθήναις, σ. 274) σημαίνουσα φύλαρχον· κατ' αὐτόν, τὸ *ζον* συνθετικὸν *ραν* ἢ *δαν*, ὡς τὸ κροατ. *δανο* καὶ *δανατ*, σημαίνει κύριον. Εἶναι γνωστὸν ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἤλθον οἱ Σλάβοι εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶχον διαιρεθῆ αἱ χῶραι εἰς ζουπανίας.

Ζυγαλίστρα, ἡ, σ' Τζυγαλίστρα, λόφος Πυξαριάς (ΒΔ) ἀνὰ ζυγούς.

Ζωνάρια, τὰ, στὰ Ζουνάρια, τοποθεσία Γορίτσης (ΝΑ) ἀποτελουμένη ἀπὸ ἐπιμήκη τμήματα, χωριστά, ζωνάρια καλούμενα.

Τὸ αὐτὸ ἐν Παπίκω (Ἀναγνωστοπούλου σ. 91), εἰς Χουλιαράδες (Σούλη 230), Κωστήτσι (Στεργιοπούλου 1933 σ. 113).

Ἐν Πρωγονίσκω *Ζωνάρι* λέγεται στενὴ ὁδὸς (μονοπάτι) χρησιμεύουσα διὰ τὴν εἴσοδον καὶ ἐξοδον τῶν αἰγῶν κατὰ τοὺς χειμερινούς μῆνας, ὅτε αὗται πηγαίνουν πρὸς βοσκίην, διότι εἰς τὴν περὶ τὸ μονοπάτι τοῦτο τοποθεσίαν ὑπάρχουν δένδρα ἀειθαλῆ.

Η

Ἡλίας ἅγιος, ὁ, στοὺν ἄη-Λιά. Οὕτω ὀνομάζονται πολλαὶ τοποθεσίαι εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κονίτσης, διότι εἰς αὐτάς ὑπάρχει παρεκκλήσιον τοῦ προφήτου, ὡς εἰς Ἀηδονοχώρι (Ν), Γαναδιὸ (ΝΑ), Γοργοπόταμον, Εξοχὴν (Ν), Κόνιτσαν (Β), Λαγκάδαν (Α), Λυκόρραχην (Α), Καβάσιλα, Καστάνιανην (Δ), Μεσαριὰν (Ν) καὶ (Α), Παλιοσέλι (Δ), Πεκλάρι, Πουρνιαὴν (Ν), Πυξαριὰν (Ν), Στράτσανην (Β), Χιονιάδες (ΒΔ) καὶ Φούρικαν (Β). Εἰς τὸ Κεράσοβον ὑπάρχει τοπωνυμία *Σάντεκλιάς*, ὁ, στοῦ Σάντεκλιά, λόφος (πρὸς Α), ὅπου ἦτο παρεκκλήσιον τοῦ προφήτου. Εἰς Ἀσημοχώρι (Ν) προφ. στοὺν *Μπρουφήτ* Ἡλία. Ὁμοίως προφέρεται τοιαύτη τοπωνυμία καὶ εἰς Ζέρμαν· εἰς τὴν θέσιν ταύτην οἱ κάτοικοι τῆς Ζέρμας κατὰ παλαιούς χρόνους συγκεντρωθέντες ἔκαμαν ἀνάθεμα (ρίψαντες λίθους) καὶ ὠρκίσθησαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ χωρίον καὶ νὰ μὴ ἐπιστρέψουν πάλιν, διότι οἱ Ἀρβανῖτες διερχόμενοι ἐκάστοτε ἀπὸ τὸ χωρίον ἐλεηλάτουν αὐτὸ καὶ κατέστρεφον τὸ πᾶν.

Ἡλιοτόπια, τὰ, στὰ Ἄ'τόπια, τοποθεσία Ὁξυᾶς (Β) προσήλιος.

Θ

Θεόδωροι ἅγιοι, οἱ, σ' τ'ς Ἀη-Θουδώρ'ς, τοποθεσία Μοναστηρίου (Ν), ὅπου εἶναι ἐκκλησιδίων τῶν ἁγίων. Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ὑπάρχει τοπωνυμία εἰς Ἀηδονοχώριον (Β) προφ. σ' τ'ς *ἄη-Θοδουραίους*. Ἀπαντιᾶ καὶ εἰς ἐν. ἀριθμ. : Θεόδωρος ἅγιος, ὁ, στοὺν Ἀη-Θόδωρου, 1) τοποθε-

σία Μεσαριᾶς (N) ἐκ τοῦ ὁμωνύμου παρεκκλησίου, 2) δασώδης τοποθεσία Μοναστηρίου (N) ἄνω τῆς θέσεως «ἅγιος Θεόδωρος», 3) τοποθεσία Μολυβδοσκεπάστου (NΔ) ὅπου τὰ ἔρειπια ἐκκλησίας τῶν ἁγίων.

Θεοτόκος, ἢ, στ' Θιοτόκου, τοποθεσία Μολυβδοσκεπάστου (A), ὅπου εἶναι ἔρειπια τῆς ἐκκλησίας Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου.

Θυμίαμα τό, στὸ Θ' μιᾶμα, τοποθεσία Καστιάνιανης (N), ὅπου ὑπάρχουν χαμόκλαδα, ἀπὸ τὰ ὅποια βγάζουν ῥετσίνοι ἀπὸ αὐτὰ βγάζουν καὶ χρῶμα κίτρινον καὶ λέγονται *μπρουσκαβίτσες*. Πιθανωτέρα φαίνεται ἡ παράδοσις, καθ' ἣν ὠνομάσθη οὕτως ἡ τοποθεσία, διότι εἰς αὐτὴν ἄλλοτε ἔκαιον θυμίαμα, διὰ τὰ φύγουν αἱ «ξωτικές», αἱ ὅποια πορουσιάζοντο συχνά.

Θύμιος, ὁ, στοῦ Θύμιου, πηγὴ τοῦ χωρίου Ἀρμάτων, κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τίνος Θύμιου (Εὐθυμίου).

I

Ἱεράρχαι τρεῖς, λα' Τρέιλι Σίμψ ἢ Ἱεράρχ', πηγὴ καὶ τοποθεσία Παλιοσελίου, ὅπου εἶναι εἰκόνισμα τῶν τριῶν ἱεραρχῶν.

Ἰσβορος, ὁ, στοὺν Ἰσβορου, τὸ σημερινὸν χωρίον Ἀμάραντος τῆς ἐπαρχίας Κονίτης.

Ὁ Ἀραβαντινὸς (Χρονογρ. τ. Β' σ. 68) ἀναγράφει ὅτι ὑπάρχει Ἰσβορος ποταμίσκος εἰς τὴν Ὀρεσίδα, πηγάζων πλησίον τοῦ χωρίου Τράγιασης καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν θάλασσαν πρὸς τὸ ΒΔ. τῆς Ὀρχας. Εἰς Χαλκιδικὴν ὡσαύτως ὑπάρχει μεταλλικὸν ὄρος *Νίσβορον* (Ὁθ. Ἀβελ 23). Κατὰ Ἀραβαντινὸν (ἐνθ' ἄν. σ. 240), γράφοντα τὸ χωρίον Ἰσβόρι, ἢ λέξις εἶναι σλαβικὴ.

Ἰσιάδια, τὰ, ὁμαλαὶ καὶ ἐπίπεδοι τοποθεσίαι Ἀμαράντιου (Δ), Ἀσημοχωρίου (Δ), Ἀγίας Βαρβάρας (Δ), Καβασίλων (N), Καστιάνιανης, Μολυβδοσκεπάστου (N) καὶ Πυρσόγιανης (N). Ἀπαντοῦν καί: Ἰσιάδι τὸ Μέγα, στὸ Μέγα τοῦ Ἰσιάδ', τοποθεσίαι Πυξαριᾶς (NΔ) καὶ Χιονιάδων (B) μεγάλης ἐκτάσεως. Ἰσιάδι τοῦ Σκούφα, στ' Σκούφα τοῦ Σιάδ', τοποθεσία Χιονιάδων (B), ὅπου εἶναι ἀγρὸς ἀνήκων εἰς τινὰ Σκούφαν. Ἀπασαὶ αἱ τοπωνυμιαὶ αὗται παράγονται ἀπὸ τὴν λέξιν ἴσος - ἴσιος, ἐξ ἧς προέρχονται καὶ ἄλλαι: Ἰσιάϊκο, τὸ, στοῦ Ἰσιάϊκου, τοποθεσία Ἀσημοχωρίου (B) καὶ Ἰσιάνια, ἢ, στ' ν' Ἰσιάνια, τοποθεσία Ἐξοχῆς (N), ὅπου ἐγένετο σκοποβολή. Ἀπαντᾷ καί: στ' Κὺρ τὰ *Schάδια*, τοποθεσία Βούρμπιανης (A), κτῆμα ἄρχοντος ἐν Βουρμπιάνη.

Ὅμοιαι τοπωνυμιαὶ εἰς Βραδέτον καὶ Πάλιγκον (Ἀναγνωστοπούλου σ. 92), Φορτώσι (Στεργιοπούλου 1933 σ. 133), εἰς Κωστήτσι (ἐνθ. ἄν. σ. 117).

Ἰτέα, ἢ, σ' ν' Ἰτιᾶ, 1) τοποθεσία Κερασόβου (BA), ὅπου εἶναι

Ἰτέαι, 2) Βούρμπιανης πηγῆ ὅπου ἦσαν Ἰτέαι. Λέγεται καὶ στοὺς *Γύφτου*, ὅπερ ἰδέ. Ἀπαντᾷ καὶ Ἰτέα τοῦ Μπάρμπα, σ' ν' Ἰτχιὰ τ' Μπάρμπα, λιβάδι Σανοβοῦ (Α) ἀνήκον εἰς Μαζιώτην τινὰ ὀνομοζόμενον Μπάρμπαν.

Πρβλ. Ἰτὰ εἰς Σκουληκαριὰν (Στεργιοπούλου 1928 σ. 324) καὶ Ἰτῆς εἰς Βουργαρέλι καὶ Θεοδώριαν (ἐνθ. ἀν).

Ἰωάννης ἅγιος, ὁ, στοὺς Ἀη-Γιάνν', 1) τοποθεσία Ἀηδονοχωρίου (ΒΔ) καὶ Ἀμαράντου (Α), ὅπου εἶναι ἐκκλησίαι τοῦ ἁγίου, 2) τοποθεσία καὶ πηγῆ Βούρμπιανης ἐντὸς αὐτῆς ἐκ τῆς ὁμωνύμου ἐκκλησίας, 3) τοποθεσίαι Μολυβδοσκεπάστου (Α) καὶ Στράτσανης (Ν) ὅπου εἶναι εἰρήπια παλαιῶν ἐκκλησιῶν, 4) τοποθεσία Γοργοποτάμου, Κονίτιος (ΒΔ) καὶ Καστάνιανης (ΝΔ), ὅπου εἶναι παρεκκλήσια τοῦ ἁγίου. Ἀπαντᾷ καὶ Ἰωάννης Μέγας, στοὺς Μέγα Γιάνν', τοποθεσία Κερασόβου (Ν).

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸν ἐπόμενον τόμον τῶν «Ἡπειρωτικῶν Χρονικῶν»).